

HØGSKOLEN I HARSTAD

S
k
r
i
f
t
s
e
r
i
e

**FOSTERHJEMSPLOSSERING AV
INNVANDRERBARN:**
*Hva avgjør plassering i norsk vs.
etnisk fosterhjem?*

Lars Bjørgum

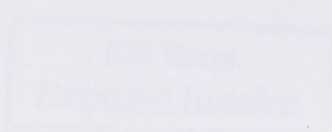

Høgskolen i Harstad
Skriftserie 2001/06

Harstad
University College

Title	
FOSTERHJEMSPLOSSERING AV INNVANDRERBARN: <i>Hva avgjør plassering i norsk vs. etnisk fosterhjem?</i>	
Author	
Lars Bjørgum	
Academic Department	Project/Project
Field of Study	
Source/Date/Abstract	
Ut fra offentlige retningslinjer skal innvandrerbarn plasseres i etnisk og/eller pluss- etnisk fosterhjem ved omgivelser-orienterte. Trost dette har betydning og innvandrerbarn skal plasseres plassert i norske fosterhjem. Rapporten "Fosterhjemsplassering av innvandrerbarn" skal undersøke på et detaljert nivå hvordan barn plasseres til den enkelte av norske fosterhjem. Rapporten behandler de følgende spørsmålene: Hvordan er søknadsprosessen, søknadsprosessen, søknadsprosessen og søknadsprosessen håndterings og søknadsprosessen har søknadsprosessen og søknadsprosessen	
FOSTERHJEMSPLOSSERING AV INNVANDRERBARN: <i>Hva avgjør plassering i norsk vs. etnisk fosterhjem?</i>	
Lars Bjørgum	
Høgskolen i Harstad Skriftserie 2001/06	
Harstad University College	

Tittel <i>FOSTERHJEMSPLOSSERING AV INNVANDRERBARN:</i> Hva avgjør plassering i norsk vs. etnisk fosterhjem?		Nummer/Number 2001/6
		Sider/Pages 51
Forfatter/Author Lars Bjørgum		
Avdeling/Department Helse- og sosialfag	Prosjekt/Project	
Sammendrag/Abstract Ut fra offentlige retningslinjer skal minoritetsetninske barn i størst mulig grad plasseres i etniske fosterhjem ved omsorgsovertakelse. Tross dette blir flyktning- og innvandrerbarn i stor utstrekning plassert i norske fosterhjem. Rapporten " <i>Fostehjemsplassering av innvandrerbarn</i> " setter søkelyset på en del av de faktorene som bidrar til den utstrakt bruken av norske fosterhjem. Fenomenet belyses ut fra følgende analytiske kategorier: ressurser, rekruttering, biologisk families ønske om plassering, holdninger og kunnskap hos barnevernsarbeidere, og faglige vurderinger.		
Stikkord	Fosterhjem – fosterhjemsplassering – etnisk – etnisitet – minoritetsetnisk – omsorgsovertakelse	Key Words
ISBN 82-453-0165-5	ISSN 0807-2698	

FORORD

I alle tider har mennesker krysset landegrensene. Enten på grunn av krig, forfølgelse og slavehandel, eller på søking etter bedre livskår og nye opplevelser. Flere av landene i Europa har i etterkrigstiden tatt imot store innvandrer- og flyktningegrupper. Dette har vært arbeidsimmigranter, flyktninger og asylsøkere fra hele verden. Til tross for at det ble innført innvandringsstopp i Norge i 1975, har antallet innvandrere i landet steget siden 1950. Denne økningen skyldes i hovedsak familiegjenforeninger og flyktninger. Innvandringen har ført til at Norge har blitt et fargerikt land med innslag fra mange kulturer, noe som representerer både nye utfordringer og muligheter.

Ikke minst møter barnevernet mange av disse utfordringene. Tema for denne rapporten er nettopp innvandrerbarn i barnevernet, og en del av de forhold som ligger bak og avgjør hvorvidt innvandrerbarn som fosterhjemsplasseres havner i minoritetsetniske eller norske fosterhjem. Det eksisterer relativt lite forskning på området, og problemstillingen springer ut av et følt behov for å vite litt mer om ulike determinanter i denne typen prosesser.

En stor takk til daværende barnevernspedagogstudenter Kristin Flygind, Unni Guterud, Mari-Louise Asp Pettersen, Lena Sande og Stian Aas, som har vært knyttet til prosjektet og står bak deler av intervjuene samt en del preliminnære analyser.

Harstad, 18.7.01

Lars Bjørgum

Faglig leder/psykolog

INNHALDSFORTEGNELSE

1. INNLEDNING	6
1.1 TEMA	6
1.2 PROBLEMSTILLING	7
1.3 RAPPORTENS VIDERE OPPBYGNING	8
2. BEGREPSAVKLARING	9
2.1 FLYKTNINGER OG INNVANDRERE	9
2.2 ETNISK - MINORITET - MINORITETSETNISK	10
2.3 FOSTERHJEM	10
3. METODE	11
3.1 VALG AV METODE	11
3.1.1 HALVSTRUKTURERT INTERVJU OG INTERVJUGUIDE	11
3.2 UTVALG	12
3.3 PRAKTISK GJENNOMFØRING AV DATAINNSAMLINGEN	12
3.4 VALIDITET OG RELIABILITET	13
3.4.1 UTVALGETS BETYDNING FOR VALIDITET OG RELIABILITET	13
3.4.2 PRØVEINTERVJU	13
3.4.3 EVALUERINGSSKJEMA	13
3.5 KRITISKE BETRAKTNINGER VED METODEN	14
3.6 ETISKE OVERVEIELSER	14
4. FØRINGER FOR VALG AV FOSTERHJEM	16
4.1 LOV OM BARNEVERNTJENESTER	16
4.2 NOU 1985:18 - LOV OM SOSIALE TJENESTER	16
4.3 RETNINGSLINJER TIL LOV OM BARNEVERNTJENESTER. FOSTERHJEM.	16
4.4 REGJERINGENS HANDLINGSPLAN FOR BARN OG UNGE MED INNVANDRERBAKGRUNN	17
4.5 BARNE- OG FAMILIEDEPARTEMENTETS HANDLINGSPLAN FOR STYRKING AV FOSTERHJEM SARBEIDET	17
5. ANALYSE	17

5.1	RESSURSER	17
5.1.1	ØKONOMI	18
5.1.2	PERSONLIGE RESSURSER	18
5.1.3	KOMPETANSEHEVING	19
5.1.4	SAMMENDRAG	20
5.2	REKRUTTERING	20
5.2.1	TILGANG	21
5.2.2	BARRIERER	22
5.2.3	REKRUTTERINGSMÅTER	24
5.2.4	DEN POTENSIELLE FOSTERFAMILIENS FORUTSETNINGER FOR GODKJENNING	25
5.2.5	HOLDNINGER	27
5.2.6	SAMMENDRAG	27
5.3	DEN BIOLOGISKE FAMILIENS ØNSKER FOR Plasseringsalternativ	27
5.3.1	SAMMENDRAG	29
5.4	HOLDNINGER OG KUNNSKAPER	29
5.4.1	SAMMENDRAG	31
5.5	FAGLIGE VURDERINGER	32
5.5.1	BARNETS BESTE	32
5.5.2	VURDERING AV OMSORGSKOMPETANSEN	34
5.5.3	ERFARING	35
5.5.4	KULTURELL IDENTITET OG TILHØRIGHET	36
5.5.5	SAMMENDRAG	37
5.6	OPPSUMMERING	38
6.	ASJAD, 5 ÅR	38
<hr/>		
	ASJADS FORELDRE	39
	REKRUTTERING	40
	RESSURSER	40
	DEN IRANSKE FOSTERFAMILIEN	40
	DEN NORSKE FOSTERFAMILIEN	41
	FAMILIENS EGET ØNSKE FOR Plasseringsalternativ	41
	HOLDNINGER OG KUNNSKAPER	42
	FAGLIGE VURDERINGER	42
	HVA SKJER VIDERE?	43
7.	OPPSUMMERENDE BETRAKTNINGER	43

LITTERATURLISTE

VEDLEGG 1: INTERVJUGUIDE

... barn og unge som lever under forhold som kan medføre stress og angst, og som trenger hjelp og støtte til det tid, og bidra til at barn og unge får trygge og gode utviklingsforhold. Barnovernevnet § 4-11. Barnovernevnet har etter loven plikt til å gripe inn der hvor barn og unges omsorgssituasjon ikke er tilfredsstillende.

... Lesere bør huske på at det er viktig å ha kjennskap til Barnovernevnet før man planlegger et intervju. Det er viktig å vite hva som er Barnovernevnets oppgaver og mandat. Barnovernevnet er et utvalgt utvalg av fagpersoner i ulike sammenhengene. Barnovernevnet fungerer i privatlivet på dette området, og det er ikke virket fremmed for mennesker fra andre land, fordi det i mange land ikke finnes barnovernevnet som har funksjonene våre (Hagen og Qureshi, 1998).

1.1 Tema

For mange profesjonelle i barnovernevnet har arbeidet med minoritetsetniske grupper blitt en vesentlig del av hverdagen, og mistet med disse gruppene skaper nye utfordringer i sosialt arbeid, både på det personlige og det faglige plan (Hagen og Qureshi, 1998). Både praktiserende og forskere hevder at disse utfordringene stadig blir mer synlige og flere, og vil bli skandinaviske i tiden fremover. Regjeringens handlingsplan for barn og ungdom med innvandrerbakgrunn (Barne- og familiedepartementet, 2005) påpeker et stort behov for å styrke barnovernevnet kompetanse i forhold til det flerkulturelle arbeidet.

Fortsett å lese det om det betyr om sosialt arbeid med minoritetsetniske grupper, og om del av disse opprettholdes som følge av utvalgte kompetanser.

1. INNLEDNING

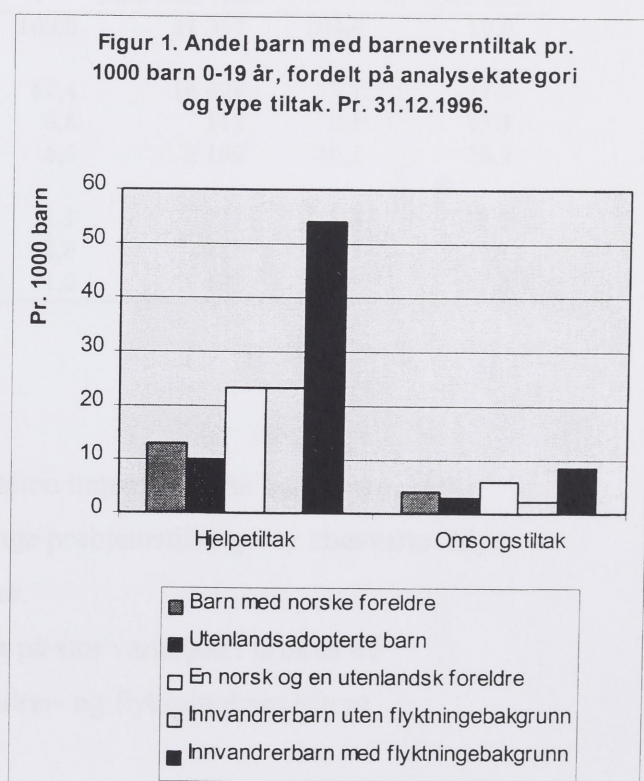
Norge har siden århundreskiftet hatt ulike lover med formål om å verne barns interesser, blant annet skoleloven og arbeidstilsynsloven. Men først i 1953 fikk kom en barnevernlov som ga barn juridiske rettigheter. I 1992 ble denne loven fornyet (Hagen og Qureshi, 1996). Barnevernloven gjelder for alle som oppholder seg i landet, og har som formål å: ”[...] sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid, og bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår” (Lov om barneverntjenester § 1-1). Barnevernet har etter loven plikt til å gripe inn der hvor barn og unges omsorgssituasjon ikke er tilfredsstillende.

I saker hvor barn ikke kan fortsette å bo hjemme, må barnevernet finne et egnet plasseringssted. Fosterhjem er et av flere mulige plasseringsalternativer i denne sammenhengen. Samfunnets inngripen i privatlivet på dette området, er noe som kan virke fremmed for mennesker fra andre land, fordi det i mange land ikke eksisterer noen barnevernlov som kan sammenlignes med vår (Hagen og Qureshi, 1996).

1.1 Tema

For mange profesjonsutøvere i barnevernet har arbeidet med minoritetsetniske grupper blitt en vesentlig del av hverdagen, og møtet med disse gruppene skaper nye utfordringer i sosialt arbeid, både på det personlige og det faglige plan. (Hagen og Qureshi, 1996). Både praksisfeltet og litteraturen hevder at disse utfordringene stadig blir mer synlige og flere, og vil få økende aktualitet i tiden fremover. Regjeringens handlingsplan for barn og ungdom med innvandrerbakgrunn (Barne- og familiedepartementet, 1995) påpeker ytterligere behov for å styrke barnevernets kompetanse i forhold til det flerkulturelle arbeidet.

Fortsatt finnes det en del myter om sosialt arbeid med minoritetsetniske grupper, og en del av disse opprettholdes som følge av manglende kunnskaper.

Avgrensningen av temaet er gjort etter en forundersøkelse, og fokus vil ligge på fosterhjemsplassering av barn og unge med innvandrers- og flyktningbakgrunn.

Undersøkelser viser at antallet barnevernsklienter med flerkulturell bakgrunn stadig øker, og at det er i storbyene dette kommer tydeligst frem. Selv om det er en økning av minoritetsetniske barnevernsklienter, er det fremdeles norske barn som utgjør hovedtyngden av barnevernssaker i Norge, jfr. tabell 1. Tar en hensyn til den relative frekvensen viser det seg at innvandrerbarn uten flyktningebakgrunn er svakt overrepresentert, mens innvandrerbarn med flyktningebakgrunn er sterkt overrepresentert i barnevernsstatistikken, jfr. tabell 1 (Statistisk Sentralbyrå, 1999). Det er viktig å merke seg at innvandrerbarn i barnevernet utgjør en liten del av innvandrergruppen totalt (Kalve, 1997), og at omsorgsovertakelse skjer i en relativt liten andel av de sakene som blir behandlet av barnevernet (jfr. Figur 1¹).

Fosterhjemsplassering av innvandrer- og flyktningbarn ennå er lite utbredt i den nordligste landsdelen. En undersøkelse med basis i samme landsdel vil gi et for lite antall saker til å utgjøre et solid slutningsgrunnlag, og resultater som fremkommer vil bare i liten grad kunne generaliseres. Som en konsekvens av dette er undersøkelsen foretatt i Oslo og omegn samt Trondheim.

Tabell 1. Antall barn 0–19 år bosatt i Norge pr. 1.1.1997, og barn med barneverntiltak pr. 31.12.1996²					
	Barn 0-19 år	%	Barn med tiltak	%	Pr. 1000 barn
Barn i alt	1 128 607	100,0	21 397	100,0	19,0
Analysegruppene					
Barn med to norskfødte foreldre	986 308	87,4	16 929	79,1	17,2
Utenlandsadopterte barn	8 649	0,8	113	0,5	13,1
Barn med en norsk og en utenlandsfødt forelder	73 983	6,6	2 159	10,1	29,2
Innvandrerbarn uten flyktningebakgrunn					
Førstegenerasjon	12 454	1,1	277	1,3	22,2
Andregenerasjon	29 056	2,6	787	3,7	27,1
Barn med flyktningebakgrunn	18 157	1,6	1 132	5,3	62,3

1.2 Problemstilling

Minoritetsetniske fosterhjem er et forholdsvis nytt tema innenfor norsk barnevern. Det foreligger lite forskning fra Norge på området, og mange problemstillinger er ubesvarte. Mye arbeid gjenstår for å finne en plattform for felles rutiner.

I henhold til forundersøkelsen er det mye som tyder på stor variasjon i bruken av minoritetsetniske fosterhjem. Erfaring tilsier at innvandrer- og flyktningbarn oftere

¹ Kilde: Statistiske Sentralbyrå (1999).

² Kilde: Statistiske Sentralbyrå (1999).

fosterhjems plasseres i norske familier enn i familier fra egen etnisk gruppe (Hysing, 1998). Dette på tross av at forarbeidene og retningslinjene til barnevernloven legger føringer for at utenlandske barn fortrinnsvis bør plasseres i fosterhjem med samme etniske og religiøse tilhørighet som barnet selv og dets familie.

Forskriftene til barnevernloven tilsier at det mest fordelaktig er plassering innenfor samme minoritetsgruppe. Selv om det i prinsippet er ønskelig at barn og unge med minoritetsetnisk bakgrunn fosterhjems plasseres hos noen fra sin egen kultur, støter man i praksis ofte på forskjellige barrierer som gjør at man fraviker dette prinsippet. Denne diskrepansen mellom faglige idealer og faktisk virkelighet innen feltet har vært bakgrunn for ønsket om å gå nærmere inn på beslutningsprosessen bak fosterhjems plassering av innvandrer- og flyktningbarn. Mer spesifikt tar rapporten opp noen av de ulike faktorer som kan spille inn i en slik vurdering. Ut fra dette har følgende problemstilling blitt formulert:

Hvilke faktorer bidrar til at minoritetsetniske fosterhjem benyttes i mindre grad enn norske ved plassering av barn med innvandrer-/ flyktningbakgrunn.

1.3 Rapportens videre oppbygning

Videre i rapporten følger en begrepsavklaring, fulgt av en presentasjon av metoden, begrunnelse for valget, og implikasjoner av dette. Deretter beskrives utvalget og utvelgelsen av informanter, gjennomføringen av undersøkelsen og prosedyrer for datainnsamlingen. Videre forklares ulike tiltak som er gjort for sikre reliabiliteten og validiteten. I tillegg til redegjøring for den konkrete metodikken inneholder metodekapitlet en diskusjon av potensielle feilkilder samt en redegjøring de etiske overveielser som er gjort i tilknytning til prosjektet.

Etter metoddelen presenteres noen av de juridiske rammene som legger føringer for fosterhjemsarbeidet.

Analysen er delt inn i fem delkapitler. I hvert av disse delkapitlene behandles en faktor som anses som relevant for problemstillingen. Faktorene behandles i denne rekkefølgen: 1) barnevernets ressurser i det flerkulturelle fosterhjemsarbeidet; 2) rekruttering og godkjenning av fosterhjem; 3) den biologiske familiens ønsker for plasseringsalternativ og deres innflytelse over bruken av norske fosterhjem; 4) barnevernsarbeideres holdninger og kunnskaper i forhold til det flerkulturelle arbeidet; 5) barnevernfaglige vurderinger.

Beslutninger i barnevernet preges i utgangspunktet av en betydelig kompleksitet. Mange skal tas hensyn til, og i tillegg til å arbeide etter et faglig ideal må det tas beslutninger som praktisk sett lar seg gjennomføre. Feltet er som sådan avhengig av en viss grad av

pragmatisme. I saker som involverer flerkulturelle familier økes denne kompleksiteten ytterligere. Som en illustrasjon på de viktigste momentene fra analysen, følger en skildring av barnevernets utfordringer ved plassering av et innvandrerbarn. Historien om Asjad får stå som et bilde på kompleksiteten i barnevernets flerkulturelle arbeid. Kasuset er oppdiktet, men inneholder momenter som på mange måter er typisk for denne typen saker.

Rapporten avsluttes med en del oppsummerende betraktninger og refleksjoner omkring videre arbeid.

2. BEGREPSAVKLARING

En del sentrale begreper er diskutert og definert. Ytterligere ord og uttrykk vil, i den grad det anses nødvendig, forklares fortløpende.

2.1 *Flyktninger og innvandrere*

I definisjonen av barn med innvandrer- og flyktningbakgrunn følges i hovedsak Statistisk Sentralbyrås definisjoner.

I følge Statistisk Sentralbyrå (2000) defineres innvandrere og flyktninger på denne måten:

Innvandrere omfatter personer som har begge foreldre født i utlandet, eller mer presist: personer som verken har foreldre eller besteforeldre som er født i Norge.

Innvandrerbefolkningen deles i gruppene førstegenerasjonsinnvandrere uten norsk bakgrunn og andregenerasjonsinnvandrere:

- Førstegenerasjonsinnvandrere uten norsk bakgrunn er født i utlandet av foreldre som også er født i utlandet.
- Andregenerasjonsinnvandrere er født i Norge av foreldre som er født i utlandet.

Innvandrere er folk som er kommet eller kommer i forbindelse med arbeidsinnvandring eller i familiegjennforenings øyemed.

Flyktninger er de som kommer pga. flukt og behov for beskyttelse, enten av politiske, religiøse eller humanitære grunner. Flyktninger vil være født i utlandet, og vil således være del av innvandrerbefolkningen.

Av definisjonen følger det dermed:

- De aktuelle personene vil inkluderes i innvandrerbefolkningen også etter å ha blitt innvilget norsk statsborgerskap.

- De med en av foreldrene født i Norge inngår dermed ikke som del av innvandrerbefolkningen, som heller ikke omfatter utenlandsadopterte barn og barn født i utlandet av norskfødte foreldre.

I likhet med Handlingsplan for barn og ungdom med innvandrerbakgrunn, forholder rapporten seg til en videre avgrensning til "*[...] barn og ungdom med afrikansk eller asiatisk bakgrunn, eller med bakgrunn i Sør- eller Mellom-Amerika, samt flyktningbarn og -ungdom med bakgrunn i europeiske nasjoner*" (Barne- og familiedepartementet [BFD], 1995:8).

For enkelhets skyld benevnes både innvandrer- og flyktningbarn og -ungdom som innvandrerbarn videre i rapporten. Begrepet "innvandrer" vil i det videre også omfatte flyktninger, der ikke annet er spesifikt nevnt.

Definisjonen omfatter også enslige mindreårige flyktninger, men disse er ikke inkludert i datamaterialet i rapporten. Disse barna skiller seg fra andre innvandrerbarn blant annet ved at de kommer alene til Norge, og at barnevernet derfor automatisk tar omsorgen for dem. Det er stort sett flyktningkontorene som arbeider i forhold til de enslige mindreårige flyktningene.

2.2 Etnisk - minoritet - minoritetsetnisk

Etnisk kommer opprinnelig fra gresk og ble brukt for å betegne et folkeslag eller rase. I en nyere versjon av definisjonen beskrives en etnisk gruppe som «en gruppe som innenfor en større enhet selv betrakter seg som gruppe i forhold til andre» (Skare, 1996:19). Den etniske gruppen baseres på medlemmenes samme historiske opprinnelse, deres allmenne identitet og kulturbakgrunn (ibid.). Med denne definisjonen kan vi alle betraktes som etniske. Ofte tenker man på den norske kulturen som homogen, men vi har også kulturer og dialekter alt etter hvilken del av landet vi kommer fra. En fra Svolvær trenger for eksempel ikke ha samme vaner, tradisjoner og dialekt som en fra Trondheim. Fordi det ikke er noe som skiller verken oss eller innvandrerne fra å bli betegnet som en etnisk gruppe, brukes i stedet uttrykket *minoritetsetnisk* om innvandrere.

Minoritet er, i følge en definisjon fra FN, "*[...] grupper som oppfatter seg selv som annerledes i viktige spørsmål enn det storsamfunnet som de er del av, og som ikke råder over maktressurser slik at de, om de vil, kan tvinge igjennom sine interesser og synspunkter i samfunnet som helhet.*" (Hagen og Qureshi, 1996:19).

2.3 Fosterhjem

I definisjonen av fosterhjem brukes Backe-Hansen (1993). Hun hevder at fosterhjemsbegrepet omfatter mye, fra plassering hos nær familie til plassering hos familier

som ikke er i slekt, eller fra beredskapshjem til kort- eller langsiktige forsterkede fosterhjem. I det videre utelukkes privat plassering (familieplassering), og institusjonsplassering.

Rapporten handler videre om fosterhjem både som hjelpetiltak etter Barnevernlovens § 4-4, femte ledd, så vel som fosterhjems plassering ved omsorgsovertakelse etter § 4-12 i samme lov.

3. METODE

3.1 Valg av metode

Temaet *minoritetsetniske fosterhjem* er foreløpig lite belyst innen faglitteraturen. For å få svar på problemstillingen har det derfor vært et ønske å samle inn data som går i dybden. På grunn av den relativt lave frekvensen av slik plassering er problemstillingen mest aktuell på et relativt lite antall barnevernkontorer. Kombinasjon gjør bruken av kvantitative metoder mindre relevant, og det har falt naturlig å bruke en mer kvalitativt orientert forskningsmetodikk. Av samme grunn har det også vært naturlig å innhente informasjon fra et begrenset antall informanter. På denne måten har en kunnet få et bredere og mer detaljert utvalg opplysninger fra hver enkelt informant. Målet har vært å få frem tanker, refleksjoner og intensjoner hos de impliserte, samt å se hvordan arbeidet foregår i ulike instanser.

Det ideelle ville være å intervju både fagfolk, minoritetsetniske familier som har opplevd en omsorgsovertakelse og minoritetsetniske fosterhjem. På grunn av etiske hensyn, samt det forhold at prosjektet har vært gjennomført innenfor en begrenset tidsramme, ble det imidlertid avgrenset til å intervju fagfolk som har jobbet med temaet.

3.1.1 Halvstrukturert intervju og intervjuguide

Ut fra prosjektets problemstilling og ønsket om en kvalitativ tilnærming, har det vært ansett mest formålstjenlig å benytte det som av Dalland (1993) betegnes som et halvstrukturert intervju. Dette er et intervju som er basert på en intervjuguide som inneholder visse emneområder som man ønsker å dekke. Emnene er satt opp i en naturlig rekkefølge med tilhørende spørsmål under hvert emne. Spørsmålene må ikke nødvendigvis brukes slik de står, eller brukes i det hele tatt, men de kan være gode retningslinjer underveis.

I utarbeidelsen av intervjuguiden (vedlegg I) har det vært startet med enkle, generelle temaer, og gått over til de mer spesielle etterhvert. Intensjonen har vært å unngå å stille vanskelige og kanskje følsomme spørsmål før informanten var fortrolig med situasjonen og

intervjuer. Presentasjonen av temaene har vært forsøkt gjort uten å formulere dem som direkte spørsmål, slik at informantene i større grad skulle få anledning til å reflektere rundt svarene.

3.2 Utvalg

Ut fra problemstilling var det ønskelig å foreta intervju med fagpersoner som har vurdert eller som selv har erfaring med plassering av barn i minoritetsetniske fosterhjem.

På grunn av undersøkelsens eksplorerende natur var ønsket å få tak i informanter med ulike erfaringer og synspunkter. Fordi fagfeltet er forholdsvis nytt og lite, og tilgangen til fagpersoner med mye kunnskaper om emnet er begrenset, lot en geografisk sett mer representativ utvelgelse av informanter seg ikke gjøre. Det ble derfor vurdert som mest hensiktsmessig å foreta et strategisk utvalg av informanter. Det ble valgt ut ressurspersoner som ble anbefalt av personer som jobber innenfor området (jfr. Halvorsen, 1993).

Etter en forundersøkelse ble det konkludert med at barnevernet i Oslo og Akershus hadde mest erfaring på området, og utvalget består i hovedsak av informanter herfra. Utvalget består av informanter fra både kommunalt og fylkeskommunalt barnevern.

I tillegg til den opprinnelige og strategiske utvelgelsen, hadde en av informantene – uten at det på forhånd var klarlagt – tatt med seg en kollega til intervjuet. Etter en ad hoc-vurdering ble også denne personen inkludert i utvalget.

Det endelige utvalget ble bestående av 7 informanter, seks kvinner og en mann. Disse var fordelt på en representant fra den kommunale barneverntjenesten på Tøyen, en representant fra den kommunale barneverntjenesten på Furuset, samt to representanter fra Frydenberg barnevernsenter (fylkeskommunen) og en tidligere prosjektkonsulent og fosterhjemsrekruttør i Barne- og familieetaten (fylkeskommunen) - disse representerer alle Oslo. Fra Akershus var en representant fra det kommunale barnevernet i Sandvika, Bærum kommune. Fra Trondheim er en representant fra kommunalt barnevern.

3.3 Praktisk gjennomføring av datainnsamlingen

Intervjuene ble i hovedsak utførte av to og to personer sammen, hvor den ene hadde hovedansvaret for å lede intervjuet, mens den andre i hovedsak tok notater.

Den tenkte tidsrammen for intervjuene var lagt i utgangspunktet begrenset til ca. 1 ½ time. Dette ble gjennomført i alle tilfellene. Samtlige intervjuer ble foretatt på steder hvor informantene hadde sørget for å kunne være mest mulig uforstyrret.

Sekvensen i intervjuguiden ble i størst mulig grad fulgt . Det informantene avvek fra denne ble dog vurdert som uhensiktsmessig å avbryte ham dersom han snakket om et tema som skulle berøres senere.

3.4 Validitet og reliabilitet

I løpet av arbeidet med datainnsamlingen kan det oppstå ulike momenter som vil kunne ha betydning for graden av tillit til resultatet av prosjektet. Som Dalland (1993) nevner, stilles det to krav til data som er av betydning for hva dataen kan brukes til, og verdien de har for undersøkelsen. Validiteten uttrykkes gjennom informasjonenes relevans eller gyldighet i forhold til problemstillingen. Videre sikres reliabilitet ved at informasjonen er samlet på en slik måte at de er pålitelige og kan replikeres.

I det følgende redegjøres det for de forberedelsene som ble gjort i forkant av intervjuene for å sikre prosjektets validitet og reliabilitet.

3.4.1 Utvalgets betydning for validitet og reliabilitet

Utvalget av informanter har betydning for validiteten av de data som samles inn. Dette dreier seg blant annet om at de har en slik kompetanse at de evner å formidle sine erfaringer og opplevelser til oss, og at de har gitt uttømmende svar i forhold til de spørsmål som er reist. Innenfor rammen av undersøkelsen anses utvalget å være representativt i det det er brukt informanter fra flere av de bydelene i Oslo som har størst andel av innvandrere (jfr. BFD, 1995), og også fra en annen større norsk by.

3.4.2 Prøveintervju

Intensjonene med prøveintervjuet var flere, med hovedvekt på ønske om å standardisere formen på intervjuene samt utprøving av oppbygning og sammensetning av intervjuguiden. Prøveintervjuet ble gjennomført ved hjelp av en informant som hadde tidligere erfaring med fosterhjemsplassing. Prøveintervjuet ble videofilmet og senere gjennomgått og evaluert av en samlet gruppe intervjuere sammen med prøveinformanten.

3.4.3 Evalueringsskjema

Det var på forhånd utarbeidet et evalueringsskjema som ble delt ut til informantene på slutten av intervjuet. Hensikten med dette skjemaet var å få en tilbakemelding som synliggjorde validiteten og reliabiliteten i undersøkelsen. Evalueringsskjemaet ble utlevert sammen med en ferdig frankert konvolutt. Seks av de syv informantene returnerte

evalueringsskjemaet. Blant disse fremkom det ingen negative anmerkninger, og det ble heller ikke foretatt korreksjoner eller tilføyelser av innholdet i intervjuene.

3.5 Kritiske betraktninger ved metoden

Selv om det i størst mulig grad har være prøvd å unngå forhold som kan påvirke resultatet av undersøkelsen slik at data blir mindre pålitelige og relevante, innebærer bruken av den valgt metoden flere potensielle feilkilder.

I et semistrukturert intervju med intervjuguide vil validiteten være avhengig av spørsmålene og hvordan disse stilles. Intervjuene har hatt preg mer av en samtale hvor spørsmålene er åpne, og informanten til en viss grad har anledning til å styre. Svarene vil derfor bli noe ulike fra informant til informant, og det vil kunne ligge en mulig feilkilde i den fortløpende vurdering av hva som er relevant i samtalen.

I en intervjusituasjon er det en rekke psykologiske faktorer som gjør seg gjeldende; i denne sammenhengen skal spesielt nevnes det Cozby (1989) omtaler som *interviewer bias*, altså en potensiell feilkilde intervjueren som person representerer. Det vil si at personlighet og arbeidsmåte vil kunne påvirke intervjuresultatet ved at informantene svarer det vedkommende tror intervjueren vil høre – av Cosby omtalt som *social desirability* – for eksempel for å gjøre et godt inntrykk eller for å ikke virke uvitende (Jfr. Halvorsen, 1993).

Dalland (1993) henviser til en mulig feilkilde i selve kommunikasjonsprosessen når man bruker intervju som metode. En slik potensiell feilkilde handler blant annet om hvorvidt intervjueren klarer å formulere og formidle seg riktig, om spørsmålene har blitt rett oppfattet, og om svaren blir forstått rett.

3.6 Ethiske overveielser

I et prosjektarbeid er det visse etiske spørsmål som må tas hensyn til. Disse overveielsene handler i hovedsak om avgjørelser som berører de involverte i undersøkelsen, og om formidling av den kunnskapen oppnås (jfr. Dalland, 1993).

I henhold til Dalland (1993) vil de vanligste forskningsetiske prinsipper når det gjelder å ivareta informantene på en skikkelig måte dreier seg om

- innhenting av informert samtykke
- informantens rett til å trekke seg fra videre deltakelse når de måtte ønske
- ivaretagelse av taushetsplikt og anonymitet.

Videre eksisterer det en etisk forpliktelse knyttet til kvaliteten og validiteten av det arbeidet som blir utført. Dette handler blant annet om å formidle resultatene på en slik måte at de ikke bygger på misvisende premisser, mangelfulle data, feilaktige analyser eller lite troverdige vurderinger (Befring, 1994).

Muntlig samtykke til intervju ble innhentet fra informantene. Det ble så sendt ut et informasjonsbrev angående det forestående intervjuet. Formålet med brevet var å sikre at den enkelte skulle forstå hva det innebar å delta i prosjektet, og å forberede dem på intervjuet. Ved at de fikk praktiske opplysninger i forkant av intervjuene med mulighet for å kunne trekke seg dersom de ønsket det, anses valgfriheten til informantene vel ivaretatt. De ble også opplyst om at deltakerne i prosjektet har taushetsplikt i forhold til alle opplysninger av personlig art som fremkommer i løpet av undersøkelsen. Dersom de ønsket anonymitet var de også sikret dette. Det var ingen i utvalget som trakk seg etter den skriftlige henvendelsen, men behovet for full anonymisering ble presisert av flere av informantene.

Det er ikke brukt navn på informantene i rapporten, og av hensyn til ivaretagelse av anonymiteten vil alle informantene i analysen refereres til som «han».

Informantene ble gjort oppmerksomme på at det ikke ville bli noen form for oppfølging av prosjektet.

I samråd med informantene ble det brukt diktafon under de fleste intervjuene, men med mulighet for informantene til å stoppe opptaket i løpet av samtalen. Intervjuene ble senere skrevet ut ordrett, og utdrag fra intervjuene er gjengitt i kapitlene nedenfor. Der det er direkte sitat, kan språket derfor fremstå som ufullstendig enkelte steder. En slik gjengivelse har til hensikt å gi et så virkelighetsnært bilde som mulig. To informanter ønsket ikke bruk av diktafon, og dataene herfra er dermed kun basert på intervjunotater.

For videre å sikre rapportens reliabilitet, ble det delt ut et evalueringsskjema til hver informant. Informantene ble blant annet gitt anledning til å komme med kommentarer angående intervjusituasjonen, og de fikk mulighet til å komme med supplerende opplysninger hvis det var noe de følte de ikke hadde fått frem under intervjuet. Resultatet av evalueringen var positiv. Seks av syv evalueringsskjema ble returnert, og etter kommentarene å dømme så det ut til at informantene følte seg ivaretatt i intervjusituasjonen. Spørsmålene ble oppfattet som relevante og alle som svarte sa at de hadde fått sagt det de ønsket.

Gjennom kapitlet er det redegjort for de metodiske valg som er tatt underveis. Fordi metoden er avgjørende for de data som samles inn, utgjør den et grunnlag for den videre analysen. Før selve analysen omtales imidlertid ulike offentlige dokumenter som styrer barnevernets valg av fosterhjem.

4. FØRINGER FOR VALG AV FOSTERHJEM

Når et barn skal plasseres i fosterhjem er det flere instanser som er involvert. På forhånd har den fylkeskommunale barneverntjenesten ved å rekruttere forskjellige fosterfamilier bygd opp en fosterhjemsbank. I denne prøver de å finne en familie som kan passe til det aktuelle barnet, kalt matching. Denne fosterfamilien blir så godkjent av den kommunale barneverntjenesten. Den kommunale barneverntjenesten kan også selv gå ut for å finne aktuelle fosterhjem, noe som særlig gjøres når det er aktuelt å plassere barnet innenfor familienettverket. Uansett hvem som skaffer fosterhjemmet, har de alle et ansvar for å forholde seg til lover, retningslinjer, stortingsmeldinger og handlingsplaner som sier noe om valg av plasseringssted.

4.1 Lov om barneverntjenester

Barnevernlovens § 4-15 regulerer valg av plasseringssted i de enkelte tilfeller:

Innenfor den ramme som er fastsatt i § 4-14 skal stedet for plassering velges ut fra hensynet til barnets egenart og behov for omsorg og opplæring i et stabilt miljø. Det skal tas hensyn til hvor lenge det er trolig at plasseringen vil vare, og til om det er mulig og ønskelig at barnet har samvær og annen kontakt med foreldrene
(Barnevernloven § 4-15, første ledd).

Denne bestemmelsen er generell, og sier ikke noe eksplisitt om å plassere barn med innvandrerbakgrunn. Dette må en til forarbeidene for å finne.

4.2 NOU 1985:18 - Lov om sosiale tjenester

I det første utkastet til loven står det følgende: *"Det kan oppstå særlige problemer ved plassering av innvandrerbarn og barn fra etniske minoriteter. Meget taler for plassering i en fosterfamilie fra samme minoritetsgruppe, eller i barnehjem [...]"* (NOU 1985:18, s. 163).

Det gis altså her føringer på hvor innvandrerbarn fortrinnsvis bør plasseres. Dette følger Barne- og familiedepartementet opp med retningslinjer etter at ny barnevernlov ble vedtatt i 1992.

4.3 Retningslinjer til lov om barneverntjenester. Fosterhjem.

Her følges intensjonen i lovforslaget opp, og det slås fast at *"Der det er mulig bør barnet fortrinnsvis plasseres i et fosterhjem som har samme etniske og religiøse tilhørighet som*

barnet selv og barnets familie [...]” (BFD, 1992:14). Det legges her vekt på at barnet bør plasseres i et miljø der det kan videreutvikle sin identitet, blant annet når det gjelder spørsmål som etnisitet og religion.

4.4 Regjeringens handlingsplan for barn og unge med innvandrerbakgrunn

I handlingsplanen fra 1995 sier regjeringen at det er behov for å styrke kompetansen i barneverntjenesten i forhold til arbeid med barn og familier med innvandrerbakgrunn. Det fastslås at en fosterhjemsplassing ideelt sett bør skje innenfor samme etniske gruppe, og at kulturkunnskapen blant barnevernsansatte bør økes for at de skal kunne foreta en slik faglig vurdering. På den annen side viser også regjeringen forståelse for at bruk av minoritetsetniske fosterhjem kan være vanskelig på grunn av problemer med å rekruttere slike (BFD, 1995).

4.5 Barne- og familiedepartementets handlingsplan for styrking av fosterhjemsarbeidet

Denne handlingsplanen kom ut i 1997, og et av tiltakene som nevnes her, er utvikling av en strategi for å rekruttere fosterhjem fra etniske minoriteter (BFD, 1997).

Fra temaet nevnes i lovforarbeidene og frem til i dag, ser en altså at hele tiden vektlegges viktigheten av å bruke minoritetsetniske fosterhjem til barn med innvandrerbakgrunn. De siste årene har en også innsett at rekrutteringen kan være problematisk, og har igangsatt tiltak for å øke tilgangen på denne typen fosterhjem.

5. ANALYSE

Gjennom arbeidet med forundersøkelsen har det fremkommet en hel del informasjon om hvilke faktorer som kan ha innvirkning på hvorvidt et innvandrerbarn blir plassert i et norsk eller minoritetsetnisk fosterhjem. Disse faktorene har dannet basis for intervjuguiden. Med tanke på strukturen i analysen har det vært ansett som formålstjenlig å i hovedsak benytte den samme inndelingen. Enkelte faktorer hører imidlertid naturlig hjemme innenfor flere områder, hvilket har ført til enkelte gjentakelser.

Analysen er inndelt i fem deler, hver med egen innledning og oppsummering.

5.1 Ressurser

Et inntrykk av praksisfeltet har vært at det ikke finnes så mye ressurser som ønskelig. Det har vært ønsket å se nærmere på hvorvidt de faktiske rammebetingelser innvirker på det flerkulturelle barnevernsarbeidet, og eventuelt hvordan. De rammebetingelsene som har vært

fokuserte på var økonomi, personlige ressurser som ansatte, nettverk og ressurspersoner, og kompetanseheving.

5.1.1 Økonomi

Det virker ikke som om de økonomiske rammer setter en stopper for plassering av barn i minoritetsetniske fosterhjem i forhold til norske. Det er ifølge en av informantene små ressurser generelt i barnevernet, og dette påvirker alle sakene de arbeider med, også de som har med utenlandske barn å gjøre. En annen informant utelukker også at denne type rammebetingelser er utslagsgivende, idet han hevder at flerkulturelt barnevernsarbeid har de samme økonomiske rammebetingelser å forholde seg til som barnevernsarbeid i forhold til norske familier. Av andre ble det påpekt at økonomi ikke var noen begrensende faktor, idet det er andre faktorer som påvirker arbeidet og plasseringen i langt sterkere grad.

5.1.2 Personlige ressurser

Barnevernet kan i fosterhjemsarbeid med innvandrerfamilier ha god nytte av å bruke ressurspersoner. Begrepet ressursperson betyr i denne sammenhengen en person med minoritetsetnisk bakgrunn som har utdanning eller erfaring innenfor sosialt arbeid med barn (Hysing, 1998). Dette er personer som vil ha en unik forutsetning for innsikt i og forståelse av arbeidet med minoritetsgrupper i kraft av sin bakgrunn, og som gjerne kan formidle kontakter via sitt eget nettverk. Det vil si at barnevernet bruker enkelte personer med egenskaper som gjør at de har respekt og evnen til å få folk til å forstå det som barnevernet ønsker å nå frem med. Det dreier seg her om mennesker som har et godt etablert forhold til det norske samfunn, og som er fortrolig med norsk språk, samtidig som de har en trygg, god rolle i sin opprinnelige kultur (Moen, 1996). Å bruke tospråklige menneskers kunnskaper og ta i bruk representanter fra barnas etniske grupper for å utvikle kontakten med barna, er noe som er verdifullt i det barnevernsfaglige arbeidet, både på kommunalt og fylkeskommunalt nivå (Redd Barna, 1992).

Flere av informantene fortalte at de av og til benyttet ressurspersoner fra innvandrer-miljøene for å få innblikk i og kunnskap om den aktuelle kulturen, og for å få tak i potensielle fosterhjem. Det blir imidlertid påpekt at arbeidet med ressurspersoner er avhengig av at man har jobbet med å skaffe seg kontakter i et nettverk der man kan hente ut folk med forskjellig etnisk bakgrunn når det er behov for det.

Tilgangen på ressurspersoner er ikke så stor som man kanskje skulle ønske, og det blir av en informant påpekt at de man har blir ”nedlesset” av saker: *”Faren er jo liksom dette med litt sånn utbrenthet, ikke sant, og at de blir brukt av så mange at de kan bli litt oppbrukt.”*

Man har altså ikke muligheten for å benytte seg av ressurspersoner i alle de tilfellene der det måtte være ønskelig, og dette kan bidra til at man ikke får de kontaktene man behøver for å finne et fosterhjem med samme etniske bakgrunn som barnet og dets familie.

Når man ønsker å konsultere ressurspersoner i en sak blir taushetsplikten sentral, idet den kan bli vanskelig å ivareta overfor klientene når innvandremiljøene er så små og gjennomsiktige som de er (Hysing, 1998). Dette blir bekreftet som et reelt problem blant informantene, og kan i seg selv kan gjøre at mange kvier seg for å benytte seg av de ressurspersonene de eventuelt har tilgjengelig. Dette kan i neste omgang føre til at man velger norske fosterhjem til innvandrerbarna.

Et annet problem som påpekes i tilknytning til taushetsplikten henger sammen med språkvansker. Mange som er avhengig av tolk for å kommunisere. Samtidig oppleves det som sterkt stigmatiserende at egne barn blir plassert i fosterhjem. Konsekvensen av dette er at en del ikke ønsker bruk av tolk, selv om dette er helt nødvendig for kommunikasjonenes del. Andre igjen ønsker kun en bestemt tolk, og om denne ikke er tilgjengelig blir det ingen samtale. En tolk vil i denne sammenhengen være en betydelig ressursperson, og tilgjengeligheten på disse vil være helt avgjørende i forhold til fremdrift i en slik sak.

En av informantene konkluderte med at det kanskje ikke er de faktiske rammebetingelser som slår sterkest ut ved valg av plasseringsalternativ, men at det heller er andre faktorer som spiller inn, som familiens egne ønsker og faglige vurderinger.

5.1.3 Kompetanseheving

Personlige ressurser blant de ansatte slik som interesse, spesiell kompetanse og lignende kan også påvirke den jobben som gjøres, mener flere av informantene. For å heve kompetansen forteller informantene at det legges vekt på etterutdanning, kursing og veiledning av de ansatte. Vektleggingen av dette varierer, men ved et av de kontorene hvor det ble foretatt intervju hadde over halvparten av de ansatte videreutdanning i etnisitet og barnevern.

Et fenomen knyttet til personlig kompetanse hos barnevernarbeiderne er det å ha tilstrekkelig kunnskap om kulturelle forhold knyttet til klientenes nasjonalitet. Informanten uttrykte det slik:

"Du må kjenne til hva som er god takt og tone hos klientene. Dersom du har vært i kontakt med dem og det går for lang tid til neste gang risikerer du å bli avvist. Du må sette av lengre tid til hjemmebesøkene, og du må ofte ta de på ettermiddagen for å unngå kollisjon. [...] Du må gjennom flere ritualer for å bli bedre kjent. Hos asiatiske familier serverer de ofte mat – mye mat! – for å 'ta brodden av' besøket. De får deg til å utsette de dårlige nyhetene. Kjenner du ikke til dette å går rett på sak risikerer du at familien taper ansikt og ikke vil ha mer med deg å gjøre. Sånn sett ligger det sterke kulturelle føringer på arbeidet du skal gjøre."

Dette er i forhold som de ansatte i barnevernet ikke uten videre vet, men er kunnskap som må opparbeides gradvis. Samtidig er slike forhold av helt fundamental betydning for å få til et tilfredsstillende samarbeid med klientene.

5.1.4 Sammendrag

Gjennom intervjuene ble det funnet en utbredt oppfatning om at de økonomiske ressursene ikke har betydning for utøvelsen av flerkulturelt barnevernsarbeid. Arbeid med familier fra fremmede kulturer innenfor barnevernet har de samme rammebetingelsene som norsk barnevernsarbeid, og skiller seg dermed ikke ut på dette punktet. En kan dermed anta at økonomiske begrensninger ikke er en faktor som bidrar til at minoritetsetniske fosterhjem blir brukt i mindre grad enn norske.

Derimot ser det ut til at personlige ressurser kan spille inn og påvirke valget av plasseringssted ved fosterhjems plassering av innvandrerbarn. Dette handler om at tilgangen på ressurspersoner i innvandremiljøene kan være såpass begrenset at man ikke har anledning til å benytte seg av dem i alle saker der det måtte være ønskelig. Følgen kan bli at man ikke kommer i kontakt med potensielle fosterforeldre. Videre dreier det seg om at man i enkelte saker vurderer det slik at hensynet til taushetsplikten overfor barnet og dets familie ikke blir ivaretatt på en tilfredsstillende måte på grunn av innvandremiljøenes tetthet. Man kan av den grunn kvie seg for å benytte minoritetsetniske fosterhjem. Personlige ressurser som for eksempel kompetanse kan også ha betydning, idet dette har direkte innvirkning på den jobben og de vurderinger som gjøres.

5.2 Rekruttering

Tilgang på minoritetsetniske fosterhjem utgjør en forutsetning for bruk. Det har vært hevdet at det er vanskelig å rekruttere minoritetsetniske fosterhjem, og spørsmålet har vært

om dette kan være en bidragsfaktor til den utstrakte bruken av norske fosterhjem fremfor minoritetsetniske.

Før en nærmere belysning av temaet er det formålstjenlig å si noe om ansvarsforholdene rundt rekrutteringen av fosterhjem.

Barnevernlovens § 2-2 tredje ledd sier følgende: *"Fylkeskommunen har ansvar for rekruttering og formidling av fosterhjem [...]"*.

Retningslinjene til barnevernloven (1992:22) sier mer om hva dette innebærer:

Fylkeskommunen har ansvaret for å rekruttere fosterhjem som dekker ulike plasseringsbehov, herunder fosterhjem som kan benyttes etter beslutning om hjelpetiltak og fosterhjem som kan benyttes etter vedtak om omsorgsovertakelse. Fylkeskommunen har også ansvaret for å utrede og dekke behovet for fosterhjem med tanke på barn som har særlige behov, slik som f.eks. barn fra fremmede kulturer ofte vil ha.

Videre sies det at det ikke er noe i veien for at kommunen selv kan skaffe fosterhjem, for eksempel gjennom avisannonser (ibid.).

5.2.1 Tilgang

Selv om idealet er at barn og unge fra andre kulturer skal fosterhjemsplasseres hos noen fra sin egen kultur, kan man av ulike grunner være nødt til å fravike dette prinsippet. Dette kan blant annet dreie seg om rekruttering; i enkelte tilfeller kan det være umulig å få tak i fosterhjem som har samme etniske bakgrunn som barnet som skal plasseres (Backe-Hansen, 1993).

Flere av informantene gir uttrykk for at dette er et problem som de ofte blir konfrontert med:

"Man kan ikke benytte noe man ikke har. Men jeg tror at de fleste, i hvert fall her i Oslo, har en veldig høy bevissthet i forhold til at det [minoritetsetnisk fosterhjem, egen anm.] ville være å foretrekke dersom de klarte å rekruttere dem."

En av de ansatte i det kommunale barnevernet påpeker at dette er vanskelig:

"[...] rekrutteringen er jo fylkeskommunens ansvar, men de har problemer med å skaffe slike fosterhjem. Vi har jo en fosterhjemsbank, men når det ikke finnes noen familier der er vi jo like langt. Annonsering har hatt liten effekt."

En tidligere representant for det fylkeskommunale barnevernet mener imidlertid at det handler om andre ting enn manglende tilgang på minoritetsetniske fosterhjem;

"[...] det er ikke vanskelig å finne. Jeg hadde inne en annonse i avisen, og da var sentralbordet sprengt altså. Men det er jo stor siling da, men det kom også folk som kunne vært brukbare hvis man hadde hatt barn fra alle disse landene. Så det er ikke vanskelig å finne, men det er vanskelig å ta i bruk."

En annen informant, som er fosterhjemsrekruttør, støtter delvis opp om dette utsagnet, da han påpeker at det er en endring på gang når det gjelder henvendelser fra innvandrerfamilier:

"Så vi har cirka 200 henvendelser, over telefon da, vanligvis per år [...] og så er det veldig farlig å si noe tall her, men hvis vi sier at vi har en 10 henvendelser fra innvandrerfamilier, så har vi kanskje det [...] Hadde det vært for 10 år siden, hadde vi kanskje hatt 1."

Som en ser, er det relativt sprikende oppfatninger omkring tilgangen på minoritetsetniske fosterhjem. Dette i seg selv mener vi kan være en faktor som bidrar til at bruken av minoritetsetniske fosterhjem er liten. Når man møter så ulike oppfatninger om ett og samme tema, kan det tyde på at kommunikasjonskanalene ikke fungerer helt som de bør. Det kan virke som om antakelsen om at det ikke er tilgang, gjør at man heller satser på norske familier.

5.2.2 Barrierer

Generelt sett vil det være en rekke forhold som påvirker rekrutteringsprosessen blant innvandrerfamilier. Den første barrieren man kan støte på, er at mange familier kommer fra land der det ikke eksisterer en barnevernlov som kan sammenlignes med vår (Hagen, 1997). Et offentlig barnevern er et ukjent fenomen, både som forvaltningssystem og tiltakssystem, og begreper knyttet til dette hører ikke hjemme i deres vokabular (Backe-Hansen, 1993).

Som en informant sier det: *"[...] det som er vanskelig det er jo at begrepet fosterhjem går det ikke an å få oversatt til urdu, ikke sant? Hva er det da? De har aldri hørt om det. Barnevern er også helt gresk."*

Fosterhjem er et vestlig fenomen. I mange andre kulturer er man vant til at når foreldrene ikke klarer å ivareta omsorgen for sine barn på en forsvarlig måte, da overtar slekten, eller oppgaven overlates til private organisasjoner (Hagen, 1997). Måter å hjelpe hverandre på inkluderer ikke å ta over omsorgen for et fremmed barn som ikke tilhører slekten (Backe-Hansen, 1993).

En informant bekrefter dette: *"[...] i mange land i verden...det å være fosterforeldre, ta imot barn som er helt utenfor eget nettverk, er ganske fremmed, for ikke å si utenkelig"*.

Den dårlige kjennskapen til det norske systemet kan i seg selv bidra til at innvandrere ikke melder seg på banen, hevder en annen informant. De vet ikke hva det dreier seg om, og de føler ikke at en annonse treffer dem i det hele tatt.

Det er gjort erfaring med at det er en viss "smitteeffekt" når det gjelder rekruttering av fosterforeldre i norske miljøer. Der man har foretatt vellykkede plasseringer, fatter andre familier interesse, og dermed har man flere nye familier som melder seg som potensielle fosterhjem. Det kan antas at den lite utstrakte bruken av minoritetsetniske fosterhjem i seg selv kan bidra til at det er få familier som melder seg som potensielle fosterforeldre. Som tidligere nevnt kjenner de ikke til begrepet fosterhjem, og deres muligheter for å stifte nærmere bekjentskap med fenomenet gjennom andres befattning med det er dermed begrenset.

Hysing (1998) nevner også problematikken om at barnevern og fosterhjemsarbeid er ukjent for mange innvandrere. Hun mener imidlertid at dette ikke utgjør en stor barriere i forhold til rekrutteringen av fosterhjem fra minoritetsgrupper. Gjennom sitt prosjekt har hun gjort erfaringer med at mange innvandrere blir kjent med fosterhjemsarbeid etter immigrasjonen. De endrer da ofte sine forestillinger på dette området, og ønsker å få nærmere kjennskap til og bidra i arbeidet.

Som en ser, er det delte meninger om hvorvidt manglende kjennskap til barnevern og fosterhjemsarbeid utgjør et problem. Mange av de som befinner seg innenfor praksisfeltet opplever dette som et reelt problem. På den annen side tilsier en del nyere forskning at denne problematikken på mange måter ikke er så overveldende, fordi man ofte blir kjent med hva barnevern og fosterhjemsarbeid er etter å ha kommet til landet. Det kan synes som om det er en endring på gang, men at det vil ta tid før den vil vise seg i utpreget grad, og innenfor alle geografiske områder.

En annen faktor som kan ha betydning for rekrutteringen, er at innvandrer miljøene ofte er små og gjennomsiktige (Salthe og Thomsen, 1991). Dette kan i seg selv gi begrensninger i potensialet blant innvandrerbefolkningen til å være fosterforeldre. For det første gjør dette at det er færre å velge mellom blant innvandrerfamilier enn blant norske familier. Dessuten kan det føre til lojalitetskonflikter for en eventuell fosterfamilie å bli stående mellom barnevernet og en familie som kanskje er en del av bekjentskapskretsen (Salthe og Thomsen, 1991).

At redsel for kritikk fra sine egne og redsel for innbyrdes konflikter er et aspekt som spiller inn i denne sammenhengen, blir bekreftet av flere av informantene. Det er så små miljøer at et fosterhjemsforhold fort vil bli kjent, og dette kan absolutt være et argument for ikke å bli fosterforeldre for et barn fra samme etniske gruppe.

Hysing (1998) påpeker imidlertid det faktum at ikke alle innvandrere er en del av minoritetsmiljøene. Enkelte bor i områder med liten innvandrerbefolkning, og er stor grad være integrert i samfunnet. Spesielt gjelder dette annengenerasjons innvandrere. I disse tilfellene vil ikke problematikken omkring de tette innvandrer miljøene gjøre seg gjeldende, i hvert fall ikke i samme grad. På den annen side kan det antas at en relativt stor del av innvandrerne bor i miljøer der det er mange fra samme land, slik at det heller ikke bør utelukkes at dette kan være en faktor som kan bidra til å forklare problemstillingen.

5.2.3 Rekrutteringsmåter

I fosterhjemsarbeid med innvandrerfamilier vil man være nødt til å tenke alternativt. Dette er blant annet fordi man i tillegg til det generelle barnevernsarbeidet må drive opplysningsarbeid for å spre kunnskap om hva barnevernet er, nettverksarbeid for å knytte kontakter, og forsøke å få til et samarbeid med sentrale representanter for vedkommende nasjonalitet i lokalmiljøet (Backe-Hansen, 1993).

I regjeringens handlingsplan «Barn og ungdom med innvandrerbakgrunn» pekes det på nødvendigheten av at ulike typer informasjon om viktige forhold i det norske samfunnet er tilgjengelig på flere språk. Dette gjelder ikke minst informasjon om ordninger som gjelder barn og familie (BFD, 1995).

Rekrutteringsarbeidet i forhold til innvandrerfamilier må nødvendigvis også bli påvirket av dette, og man blir som fagperson utfordret på å tenke annerledes:

”Og så å få tak i familiene, rett og slett å være...å ha kanskje ...litt sånn alternativ rekruttering og annonsering. Når vi da de familiene? Og både benytte, utarbeide alternativ rekruttering og bedre vurderingsmetoder også til hva er det egentlig som kan fungere?”

Barnevernet bruker i hovedsak annonsering for å rekruttere fosterforeldre, og allerede her har man noe som kan være et problem, idet det ikke en gang er sikkert at målgruppen leser norske aviser, slik en av informantene påpeker.

En informant uttrykte det slik:

”Annonsering har hatt liten effekt. Vi har størst effekt av å bruke høystatuspersoner i miljøet. Vi snakker med disse, og får anbefalt familier de kjenner. Det er nyttige samarbeidspartnere! Men du må arbeide mer med kontakten. De må holdes varm og pleies.”

Dersom man ikke tar hensyn til at man må jobbe annerledes med rekruttering innenfor innvandrer miljøene enn i norske miljøer, kan det ha som konsekvens at man ikke får tak i minoritetsetniske fosterhjem og dermed heller må bruke norske. Om rekrutteringen går lett eller vanskelig vil også avhenge av forhold som er knyttet til det aktuelle barnet:

”Hvor lett det er å skaffe fosterhjem avhenger også av hvordan ungdommen har tedd seg tidligere. De fleste voksne i miljøene er svært ærlige, og dersom ungdommene har gjort noe galt vil de ikke ha noe med dem å gjøre. Mange av disse ungdommene ruser seg og driver med kriminalitet, og blir utstøtt fra miljøet på grunn av dette. Dette gjør at vi har en svært høy andel institusjonsplassering blant disse ungdommene. Jeg har også opplevd at folk har blitt utstøtt for å ha spist svinekjøtt, og hvis slikt skjer er det ikke så mye annet å gjøre enn å prøve å finne et norsk fosterhjem.”

I tråd med dette, hevder Hysing (1998) at usikkerhet i forhold til fremgangsmåten i rekrutteringsarbeidet, tilegnelse av kulturkompetanse og anvendelse og videreutvikling av nettverk innenfor innvandrer miljøene, utgjør et krevende ekstraarbeid som kan bidra til at det opprettholdes en tradisjonell praksis på fosterhjemsområdet. Fosterhjemsrekruttørene har fra før av en travel hverdag, og ting som dette kan da lett bli nedprioritert.

5.2.4 Den potensielle fosterfamiliens forutsetninger for godkjenning

Erfaringer fra rekrutteringsarbeid i innvandrer miljøer er at familier som eventuelt svarer på annonser ofte blir vurdert som uaktuelle. Grunner til dette kan blant annet være språkproblemer, arbeidsledighet og mangel på stor nok bolig (Hysing, 1998).

Levekårene for familier med innvandrerbakgrunn i Norge kan ofte skille seg fra levekårene til en gjennomsnittlig norsk familie på flere områder. Inntekten er gjennomgående mye lavere, og sosialhjelp utgjør ofte en stor del av disponibel inntekt. I tillegg er arbeidsledigheten betydelig høyere innenfor denne gruppen (BFD, 1995).

Levekårene kan da i seg selv være en faktor som gjør at innvandrerfamilier ikke så ofte blir rekruttert og godkjent som fosterforeldre. For å bli godkjent som fosterforeldre, er det en del generelle krav som må være oppfylt, og utgangspunktet for hvilke krav det dreier seg om fremgår av barnevernlovens § 4-22 annet ledd: *”Til fosterforeldre skal det velges personer som har særlig evne til å gi barn et trygt og godt hjem [...]”*.

Retningslinjene til barnevernloven (1992:13) utdyper dette:

”[...] fosterforeldrene må ha en stabil livssituasjon, og interesse, evne, tid og overskudd til å ta seg av et barn som ikke er deres eget. Det må stilles krav om at

fosterforeldrene har alminnelig god økonomi og alminnelig god helse. I tillegg må det oppstilles krav om at boligen og fosterfamiliens sosiale nettverk er slik at barnet gis mulighet for livsutfoldelse både i og utenfor hjemmet.”

Mange innvandrerfamilier vil dermed ikke tilfredsstille de kravene som stilles på dette punktet.

Flere av informantene bekrefter dette forholdet. De sier at de sosioøkonomiske forholdene spiller inn i stor grad, idet svært mange innvandrere er fattige og bor dårlig. Det ligger dermed mange hindringer i veien for at de skal kunne bli godkjent som fosterhjem. En annen informant sammenligner med hvordan en vurderer norske fosterhjem, og at dette kan være en snever vurdering som utelater viktigere faktorer som for eksempel omsorgskompetanse:

”I Norge fortsatt så er det slik at fosterfamiliene skal være ganske så A4-familier. Ting skal være på plass. [...] I forhold til fosterhjem fra andre nasjonaliteter, så er vi nødt til å gå...om du lever på sosialhjelp, og det er inntektsgrunnlaget, så betyr ikke det at du nødvendigvis vil gi barnet dårlig omsorg.”

Ser en bort fra materielle og økonomiske rammefaktorer, kan det likevel være hindringer i veien for at innvandrerfamilier skal bli godkjent som fosterforeldre. Retningslinjene til barnevernloven krever, som nevnt, at man som fosterforeldre skal ha en stabil livssituasjon. Spesielt for tidligere flyktninger vil imidlertid situasjonen på det personlige plan for mange være preget av stress og traumer etter flukten (Skare, 1996). De kan ha vonde opplevelser bak seg som det tar tid å bearbeide og kan, av den grunn, ikke være klare for å være fosterforeldre (Hysing, 1998). En informant sier om dette:

”Dette med at mange innvandrere, familier med innvandrer- og flyktningbakgrunn, de er jo ... det tar tid å komme på overskuddssiden, for all del. Og særlig også flyktningfamilier, mange kan jo ha en ganske traumatisk bakgrunn, de har mer enn nok med å stå på bena selv. Det er jo utrolig at det går som det går for mange, og da skulle ta imot fosterbarn... ja, det kan man tenke seg.”

Dette er også en faktor en må ta med i vurderingen omkring rekruttering av minoritetsetniske fosterhjem. For det første har man som nylig ankommet innvandrer eller flyktning gjerne nok med seg selv, og lite overskudd til å ta på seg mer enn det som er nødvendig. Dessuten ligger det en hindring i selve godkjeningsprosessen, slik at selv om man skulle føle seg klar til å ta imot et fosterbarn like etter ankomst til landet, vil man sannsynligvis ikke få lov på grunn av at livssituasjonen anses for å være for ustabil. Ser man

videre på situasjonen, vil man neppe ha klart å opparbeide seg et nettverk i løpet av kort tid, slik loven også setter krav om.

5.2.5 Holdninger

Undersøkelser viser at folk flest får sin informasjon om innvandrere og innvandring gjennom mediene. En eventuell usikkerhet overfor det fremmede kan bli forsterket av oppslag i media, for eksempel om vold og kriminalitet, og særlig hvis det er innvandrerbakgrunnen som fremstår som forklaringsfaktor snarere enn individuelle forskjeller (BFD, 1995).

En mulig implikasjon er at holdninger til innvandrere som direkte eller indirekte blir formidlet gjennom media ikke bare påvirker oss nordmenn, men også virker tilbake på innvandrerbefolkningen selv. En informant uttrykker det på følgende måte: *"Og også en del sånne holdninger i media til utlendinger, at de liksom ikke er noe å samle på, og så skal de attpåtil da klare å ha en sånn selvtillit at vi kan bidra som fosterforeldre"*. Dette kan i mange tilfeller føre til at innvandrere ikke melder sin interesse for fosterforeldreoppgaven.

5.2.6 Sammendrag

Det er en hel del forskjellige faktorer som virker inn på rekrutteringsprosessen. Det er ikke alltid konsensus blant informantene om hvorvidt de ulike faktorene utgjør en reell hindring, eller om det bare dreier seg om forestillinger og vanskeligheter med å omstille seg og finne alternative arbeidsmåter.

Sett i forhold til problemstillingen kan det konkludere med at forhold omkring rekruttering kan være en faktor som bidrar til at minoritetsetniske fosterhjem blir brukt i mindre grad enn det som er idealet. Det dreier seg her om usikkerhet om tilgang på minoritetsetniske fosterhjem, barrierer i forhold til at barnevern og fosterhjemsarbeid er ukjent for mange innvandrere og at innvandremiljøene ofte er tette. Videre handler det om at bruk av alternative rekrutteringsmåter i tilsynelatende liten grad er et realisert ideal, og at innvandrerne levekår stiller dem svakere i forhold til godkjenning enn norske familier. Generelle holdninger til innvandrere kan også virke negativt inn på rekrutteringen og bidra til at man ikke får så mange henvendelser fra innvandrerfamilier som ønskelig.

5.3 *Den biologiske familiens ønsker for plasseringsalternativ*

Gjennom forundersøkelsen ble det etablert et inntrykk av at den biologiske familien ved en omsorgsovertakelse ofte ønsker norske fosterhjem til sine barn. Et viktig spørsmål er om

denne faktoren er med på å påvirke plasseringsalternativ i retning av at norske fosterhjem blir brukt oftere enn minoritetsetniske.

Under intervjuene viste det seg at ikke alle informantene hadde egen erfaring med foreldrenes ønske om norske fosterhjem, men de hadde alle hørt om fenomenet og hadde noen tanker om bakgrunnen for dette. Det var spesielt en forklaring som gikk igjen hos samtlige informanter; at innvandrerfamiljene foreløpig er veldig små, tette og gjennomsiktede, og at det å plassere bort barnet sitt til familier fra samme kulturelle gruppe fort kan føre til snakk og utstøting. Det handler ikke nødvendigvis om et bevisst valg fra foreldrenes side, men et forsøk på å skjule at de har blitt fratatt barn ved å plassere det i et norsk fosterhjem. Dersom barnet plasseres i et fosterhjem fra samme minoritetsgruppe, blir dette veldig synliggjort. Redselen fra sine egne er sterkt tilstede, og det blir lettere å overlate barnet til en norsk familie.

En av informantene uttrykte det slik:

"[...] for å bruke ordet flau, jeg tror det er en større forbrytelse for innvandrerfamilier og flyktningfamilier å miste ungen sin, enn det er for norske familier[...] sånn at når vi først skal gripe inn og plassere ungen i fosterhjem, så er det lettere for innvandrerfamilier å bruke et norsk hjem. Altså da blir ungen mindre synlig enn den ville blitt hvis de plasserte den i et hjem med samme bakgrunn eller fra samme nasjon som familien."

En annen informant påpekte at det finnes andre bakgrunner for den samme atferden:

"Det varierer hva familien ønsker. Noen ønsker en relasjon til fosterfamilien og vil ha etnisk [plassering] eller slektsplassering, men ofte snakker vi om utstøtte familier eller medlemmer. I de tilfellene vil det jo være slik av en norsk familie fremmer anonymiteten."

I en prosjektrapport fremholder Hysing (1998) at foreldrenes og de unges mening skal vektlegges i fosterhjemssaker, og at mange av de unge og deres pårørende nettopp ønsker et norsk fosterhjem. Hun hevder også, som informantene, at grunner som her gjør seg gjeldende blant annet er mindre nederlagsfølelse hos foreldrene, og redsel for at familieforholdene skal bli kjent i nasjonalmiljøene.

Informantene kunne også referere til andre argumenter som taler for at innvandrerne ønsker norske fosterhjem. Eksempelvis er de som *"[...] ønsker en norsk familie fordi de ser at det er i Norge barna kommer til å skulle vokse opp [...] de trenger å kjenne til det norske livet og norske familier og norsk... for det er det de på en måte skal bringes videre i."*

Flere av informantene påpekte at familiene var tydelig på bakgrunnen for ønskene selv om denne varierte i innhold: *"Barna har mer bruk for å være norsk [...] de trenger god utdanning [...] skal tjene mye penger"*.

Dersom en ser på noen av de ulike måtene minoritetsetniske grupper tilpasser seg et nytt samfunn på, kan en hjelpes til å forstå hva som blant annet kan ligge til grunn for et slikt ønske som nevnt ovenfor. En mestrings- og tilpasningsstrategi er knyttet til forsøket på å bli norsk, hvor man vil prøve å underkommunisere sin bakgrunn. En slik assimilering kan både være selvvalgt og påtvunget. Det kan for eksempel være påtvunget når majoritetssamfunnet viser negative holdninger overfor visse grupper eller enkeltindivider, og de internaliserer disse holdningene på en slik måte at de tar avstand fra sin egen kulturbakgrunn (Hysing, 1996). På denne måten kan fordommer befestes og forsterkes. Dersom slike selvforsterkende prosesser oppstår, vil enkelte av de minoritetsetniske gruppene kunne få en følelse av mindreverd og de vil kunne føle seg utstøtt (BFD, 1995). Det kan tenkes at dette vil gjøre seg gjeldende for enkelte av de innvandrerfamiliene som er innenfor barnevernet, og at disse dermed ønsker norske fosterhjem for sine barn i den tro at barnet vil få det bedre og enklere i Norge dersom det blir "norsk".

5.3.1 Sammendrag

Ovenfor er det pekt på ulike momenter som kan være med på å påvirke foreldrenes ønske om fosterhjem. Selv om det finnes både familiene som ønsker minoritetsetniske fosterhjem til sine barn og familier som ønsker norske fosterhjem, kan det tilsynelatende se ut til at det er en overvekt av det sistnevnte. En barriere for å fosterhjemsplassere i minoritetsetniske familier, kan formentlig være knyttet til foreldrenes nederlagsfølelse og redsel for å "avsløre" familieforholdene i nasjonalmiljøene. Det viser seg at foreldrenes argumenter veier tungt i barnevernets vurdering av plasseringsalternativ.

5.4 Holdninger og kunnskaper

Er fagarbeideres holdninger og kunnskaper av vesentlig betydning når det gjelder valg av fosterhjem til innvandrerbarn? Våre holdninger utvikles og internaliseres gjennom oppdragelse og egne erfaringer, og omfatter tanker, følelser og handlinger. Holdningene sitter dypt, er ofte ubevisste og kan være vanskelige å endre, selv når en ønsker det (Nilsen og Qureshi, 1991).

De som utdanner seg til sosialarbeidere har ofte valgt denne retningen ut fra bestemte holdninger og verdier. Disse blir senere påvirket av ulike elementer i arbeidslivet, som møte

med klientene, normene på arbeidsplassen og rammebetingelsene for arbeidet. Denne påvirkningen fører til at sosialarbeideren innordner og disiplinere seg i langt større grad enn det han selv er klar over (Nilsen og Qureshi, 1991).

En informant, som tidligere jobbet på flyktningkontor, sier at det vanskelig kan fravikes at vi alle i vårt arbeid påvirkes av holdninger og kunnskaper:

”På flyktningkontoret var alle på en måte så innstilt på flyktninger og hadde valgt sin arbeidsplass. De ville jobbe med det fordi de syntes det var interessant. Her [på barnevernkontoret, egen anm.] har ikke alle valgt å jobbe med flyktninger. Det er en del grumsete holdninger ute og går, som påvirker arbeidet, og det er jeg ikke det minste i tvil om.”

Det kan lett heves at det er et ideal å være bevisst sine egne holdninger, og ha evne til å reflektere over hvordan dette påvirker arbeidet.

Når det gjelder fagfolks holdninger til å jobbe med utenlandske familier, mener informantene at det å skulle jobbe flerkulturelt i utgangspunktet for mange fortoner seg dobbelt så vanskelig og krevende som det å jobbe med norske familier. Det kan i enkelte tilfeller dreie seg om direkte vegring. En eventuell vegring kan forsterkes av at man ofte må benytte seg av tolk i samtale med innvandrerfamiliene, noe som kan komplisere kommunikasjonsprosessen. Bildet er imidlertid ikke entydig, selv om motivene varierer en del:

”Holdningene påvirker folk mye, men mest personlig. Det er ingen kollektiv kultur i forhold til det. Mange er interessert [i å jobbe med slike saker, egen anm.] fordi det er litt 'eksotisk', men det er også mange skjulte holdninger i bunn som merkes. Folk kan si 'Bare en neger...' eller 'Og så neger i tillegg' i en bisetning. Ikke slik at det er direkte rasistisk, men slik at holdningen godt merkes.”

Det vil også være naturlig å se på sosialarbeiderens kunnskap om ulike kulturer og forståelsen for disse. Uvitenhet om kulturen kan føre til konflikter som kanskje kunne vært unngått om sosialarbeideren hadde bedre kjennskap til klientens kultur.

En av informantene mente at mange sosialarbeidere føler at de har for lite eller ingen erfaring med å jobbe flerkulturelt. Han mener dette kommer spesielt til uttrykk i de sakene hvor det dreier seg om familier med veldig mange barn, hvor ingenting i utgangspunktet ser ut til å fungere: *”[...] man blir rett og slett ganske handlingslammet, for alt er så annerledes, og det er vanskelig. Tolke, tolken som ikke kom, og hva gjør vi? Åhhh, orker ikke eller klarer ikke eller tør ikke, og kanskje vet ikke.”*

”Vi har nok mange ganger litt slakkere kriterier på grunn av liten kunnskap om standarder innen etniske familiers indre liv. Det kan lett bli at vi unnskylder forhold som for eksempel vold fordi vi anser det for å være ’vanlig’ hos dem. [...] at vi unnskylder det med kulturelle forskjeller i ’god omsorg’.”

En annen informant sier at hvis man mener dette med etnisitet veier veldig tungt, må man kanskje ikke sette fullt så strenge krav til innvandrerfamilier som det man gjør til norske familier som ønsker å være fosterhjem.

Det viktigste i denne vurderingen blir imidlertid å reflektere omkring det faktum at et minoritetsetnisk fosterhjem ikke nødvendigvis er bra kun fordi det tilhører riktig etnisk gruppe eller nasjonalitet. Denne tilhørigheten gir i seg selv ikke automatisk nødvendige kvalifikasjoner, og etniske fosterforeldre må underkastes de samme krav til kompetanse og egnethet for oppgaven som norske familier (Salthe og Thomsen, 1991).

En informant beskriver det dilemmaet man fort kan befinne seg i: *”[...] så har du funnet en familie fra akkurat det landet, det er det eneste saliggjørende, da er alt reddet ... Det er jo ikke sånn heller.”*

5.5.3 Erfaring

Mange av de barna som barnevernet plasserer er svært skadet i forhold til psykologisk og psykososial fungering. Flere internasjonale, komparative studier finner en langt høyere forekomst av og relativ risiko for psykiske problemer og atferdsproblemer hos fosterbarn (se blant annet Clausen, m.fl., 1998; McIntyre & Keesler, 1986).

En informant sier at det primære i slike tilfeller blir å finne fosterforeldre som kjenner til og kan håndtere de problemene barna har. Man vurderer det da slik at det er viktigere å finne et kompetent fosterhjem som kan dekke barnets spesielle behov enn et fosterhjem med samme kulturbakgrunn, dersom dette utelukker hverandre.

Hysing (1998) stadfester dette når hun sier at barnevernet ved valg av plasseringssted ofte velger erfarne fosterforeldre som tidligere har vist at de mestrer oppgaven. En konsekvens av dette kan være at man utelukker familier med innvandrerbakgrunn, da de sjelden har slik erfaring.

En annen informant kom med følgende eksempel: *”Dette var en innmari skadet unge, og den fostermoren, som er fra et annet land, hun er psykolog. Så det veide nok tyngre det enn at hun også da var flerkulturell selv.”*

Når man sier at det er viktigere med kompetanse enn rett etnisk tilhørighet, betyr ikke dette nødvendigvis at man ikke skulle ønske å plassere barnet i et fosterhjem fra samme minoritetsgruppe:

”Jeg tror faktisk at, så sant barnet ikke har så spesielle behov at det på en måte blir viktigere enn identitet og kulturell og religiøs bakgrunn, sånn at man for eksempel må ha et profesjonelt fosterhjem, og at disse bor i Odalen og er dønn hvite, så ville jeg valgt, helt klart, et etnisk fosterhjem.”

En ser at barnevernsarbeidere ofte foretrekker minoritetsetniske fosterhjem, men at det man anser som ideelt ikke alltid er forenlig med det som er tilgjengelig. Dersom et norsk fosterhjem er bedre i stand til å ta vare på barnet, må dette gå foran ivaretagelse av den etniske tilhørigheten til barnet, og den ofte manglende erfaringen til innvandrerfamilier som vil bli fosterforeldre gjør at de ikke blir foretrukket i saker som dette.

5.5.4 Kulturell identitet og tilhørighet

Hysing (1998) hevder at det kun er et fosterhjem med samme språk, religiøse praksis, skikker og vaner som den biologiske familien, som kan ivareta den kulturelle arven til et barn. Samtidig med å gi omsorg og skape tilknytning, kan et fosterhjem fra samme etniske gruppe gi barnet etnisk tilhørighet (ibid.).

Med dette som bakgrunn, blir det klart at man ved plassering av innvandrerbarn i fosterhjem må vurdere hvordan man kan sikre dem tilhørighet til en familie i voksen alder. Som nevnt ovenfor, er det ideelle å plassere barnet innenfor samme minoritetsgruppe, men det vil alltid være en individuell vurdering. Backe-Hansen (1993) påpeker viktigheten av å problematisere *om* og *når* det er riktig for noen barn å bryte med sin egen kultur. Vurderingene vil i denne sammenhengen blant annet være avhengig av faktorer som tenkt tidsperspektiv, barnets alder og spesielle problemer (Hagen og Qureshi, 1996).

Dersom målet er tilbakeføring, vil helt klart et minoritetsetnisk fosterhjem være å foretrekke.

En informant tar opp problematikken omkring tilbakeføring der barnet har vært plassert i en norsk fosterfamilie. I verste fall snakker ikke barnet engang det samme språk som foreldrene, og kostvaner og religion er totalt forskjellige. Som nevnt annet sted i rapporten vil du i enkelte miljøer risikere en total avvisning dersom du for eksempel har spist svinekjøtt. Situasjonen vil da i utgangspunktet fortone seg som en umulighet, og informanten mener at man ved tilbakeføring av barnet risikerer å påføre hele familien en sosial stigmatisering i stedet for å hjelpe den. Dersom barna skal bli akseptert av sitt miljø igjen som voksne, så er

de nødt til å ha fått med seg en del av sin opprinnelige kultur, og de må være relativt velutrustet på det området når de kommer tilbake.

Backe-Hansen (1993:262) sier om dette: *"Det å miste et barn gjør noe med dem som er igjen, som på sikt kan bety at det blir vanskeligere for barnet å finne en plass hvis det skal komme tilbake."*

I tilfeller der det ikke er snakk om tilbakeføring til biologisk familie, vil imidlertid saken stille seg annerledes. En av informantene påpeker at det å plassere innvandrerbarn i norske fosterhjem ikke nødvendigvis er dårligere enn et minoritetsetnisk, når man skal plassere små barn med tanke på adopsjon eller varig plassering. Dette støttes opp av Salthe og Thomsen (1991) som hevder at man ikke behøver å ta så sterke hensyn til barnets og familiens kultur ved permanent flytting/ adopsjon av svært unge barn. Små barn som ikke har utviklet noe forhold til kultur eller religion, er det lettere å oppdra norsk, fordi man ikke tar noe fra dem, men i stedet bare lar være å tilføre det (Backe-Hansen, 1993).

Av en informant påpekes det at avgjørelsene i realiteten er mer pragmatisk innrettet:

"Problemstillingen blir diskutert her også, men i praksis velges det beste alternativet. [...] Det er et vanskelig felt å gjøre noe praktisk i forhold til. Har vi ikke tilgang til et fosterhjem av samme nasjonalitet må vi ta det vi får som er 'bra nok'."

At man velger å se bort fra kulturell tilhørighet ved varig plassering av veldig små barn, kan være en faktor som bidrar til at minoritetsetniske fosterhjem ikke brukes i så stor grad som norske. Imidlertid skal det ikke hevdes at dette er noen utslagsgivende faktor i forhold til problemstillingen. Det er for det første fordi det er en relativt liten andel av barna – kun ca 1/4 – som fosterhjemsplaseres når de er små³ (Statistiske Sentralbyrå, 1999). Dessuten viser det seg at tilknytningen til egen bakgrunn blir vektlagt i så sterk grad at det heller er en faktor som burde bidra til at minoritetsetniske fosterhjem blir brukt i større grad enn det som faktisk blir gjort.

5.5.5 Sammendrag

Ut fra det som er skrevet ovenfor, ser en at det i høy grad er snakk om utøvelse av skjønn ved valg av plasseringssted, og at det alltid vil være individuelle hensyn å ta. At "barnets beste" skal være retningsgivende for beslutningsprosessen gjør det ikke nødvendigvis enklere å avgjøre hva som er riktig, fordi dette ikke er et entydig begrep, men gir rom for mange forskjellige tolkninger. Vurderinger omkring hensynet til barnets beste er et forhold som

---

³ 0 – 6 år

spiller inn i vurderingen av plasseringsalternativ, og at dette bidrar til at minoritetsetniske fosterhjem blir brukt lite.

Vurdering av omsorgskompetansen til potensielle fosterforeldre fra innvandremiljøene ser også ut til å være en innvirkende faktor. I første omgang viser det seg en tendens til usikkerhet omkring vurderingen av disse familiene på grunn av deres fremmede kultur, og det gjør at norske familier ofte blir foretrukket fremfor dem. Dessuten vil kravene til integrasjon og materiell standard hos familiene ofte gjøre at innvandrerfamilier blir tilsidesatt. I tillegg er det en ulempe for innvandrerfamiliene å generelt ha mindre erfaring med fosterhjemsarbeid enn norske familier, da dette ofte blir vektlagt.

Når det gjelder vurderinger omkring ivaretagelse av kulturell identitet hos fosterbarnet, kan det se ut til at dette har begrenset innflytelse for å forklare problemstillingen. Informantene har i sterk grad vektlagt betydningen av å ivareta den kulturelle identiteten og tilhørigheten til innvandrerbarna ved fosterhjems plassering, og de mener at dette best kan gjøres ved plassering i et minoritetsetnisk fosterhjem. Dette ser derfor ikke ut til å være en faktor som kan bidra til å forklare problemstillingen. Imidlertid blir det i saker der man plasserer svært små barn med tanke på adopsjon gjerne sett bort fra den kulturelle tilhørigheten til barnet. Slike tilfeller kan være med på å forklare hvorfor minoritetsetniske fosterhjem tilsynelatende blir brukt i mindre grad enn norske ved plassering av innvandrerbarn.

5.6 Oppsummering

I det foregående kapitlet er informantenes synspunkter belyst ved hjelp av ulike faglitteratur. Funnene er oppsummert for hvert delkapittel og gjentas ikke her.

Gjennom intervjuet og evalueringsskjemaet fikk informantene anledning til å påpeke eventuelle faktorer som var utelatt, men som de likevel mente kunne ha innvirkning på bruken av minoritetsetniske fosterhjem i negativ retning. Ingen av informantene hadde noe å tilføye på, noe som kan indikere at de mest sentrale faktorene er belyst i forholdt til å forklare hvorfor minoritetsetniske fosterhjem blir brukt mindre enn norske ved plassering av innvandrerbarn.

6. ASJAD, 5 ÅR

Historien om lille Asjad er et tenkt kasus – det er oppdiktet, men representerer mange av de forhold og problemstillinger som aktualiseres i saker som involverer fosterhjems plassering av barn med innvandrerbakgrunn. Gjennom kasuset belyses en del av de faktorer som kan

være med på å påvirke valg av plasseringssted ved denne type saker, for på den måten å illustrere kompleksiteten og vanskene som er involvert. Landet historiens hovedperson kommer fra er tilfeldig valgt.

Asjad har gått i barnehage siden han var 2 år. Barnehagen reagerte tidlig på at han hadde sen språkutvikling og dårlig motorikk. Han gråt mye, trakk seg ut av sosiale situasjoner, var tilbakeholden og sky, kunne ofte utagere sinne på de andre barna, og kom ofte til barnehagen med sår og blåmerker. Barnehagen leverte melding til barnevernet, og etter undersøkelsen ble det iverksatt flere hjelpetiltak etter barnevernlovens § 4-4.

Da disse tiltakene etter en tids evaluering ikke så ut til å fungere, ble saken fremmet for fylkesnemnda. Barnevernet fikk der medhold i vedtak om omsorgsovertakelse etter barnevernlovens § 4-12 a) og c). Fylkesnemnda har imidlertid lagt vekt på at saken skal tas opp til ny vurdering dersom forholdene i hjemmet endrer seg.

I henhold til barnevernlovens § 4-15 skal plasseringssted velges ut fra hensynet til barnets egenart og behov. En vurdering av denne saken tilsa at det ville være til det beste for Asjad å flytte i fosterhjem.

Asjads foreldre

Mor og far kom til Norge fra Iran for 6 år siden. De siste to årene har de bodd i en leilighet i Gamle Oslo. Far måtte rømme til Norge da faren og to av brødrene hans ble drept, og han selv mottok drapstrusler. Han tok med seg sin kone og valgte å flykte til Norge, der noen tanter og onkler av ham var bosatt fra før.

Far er ansatt i et privat vaskeri, og har lange og tunge arbeidsdager. Han er vel ansett i jobben og i nabolaget. Når han kommer hjem, opplever han at mor ikke har gjort noe hele dagen. Han føler seg mislykket og ser på det som et nederlag at han ikke får familien sin til å fungere, og han tar ut sinne og frustrasjon ved å slå mor og barn. Situasjonen har forverret seg betraktelig de siste to årene, og det blir mer og mer synlig at familielivet er utsatt for enorme prøvelser.

Da foreldrene får vite om vedtaket om omsorgsovertakelse, virker mor apatisk og likegyldig, mens far blir rasende og sier at dette vil han aldri komme til å gå med på. Saksbehandleren i barnevernet forklarer situasjonen nærmere, og far roer seg omsider og forstår tilsynelatende at det er til Asjads beste.

Rekruttering

Barnevernet undersøker først om det er deler av familiens slekt eller nettverk som kan være alternativ til fosterhjem, men nettverket er lite og de finner ingen gode alternativer.

Saksbehandler kontakter da fylkesbarnevernet med en forespørsel om fosterhjem som kan passe for Asjad. De har ingen minoritetsetniske fosterhjem å tilby, men de har et norsk fosterhjem som kan være aktuelt. Da barnevernet i utgangspunktet ønsker å følge lovens retningslinjer og ta i bruk mulige fosterhjem fra Asjads hjemland, vil de først prøve å få tak i et fosterhjem på egen hånd.

Etter flere års arbeid har det ved kontoret utviklet seg en kultur på å benytte seg av alternative måter å rekruttere minoritetsetniske fosterhjem. Det har vist seg at det ikke lønner seg å annonsere etter fosterhjem slik det tradisjonelt gjøres i saker med norske barn.

Ressurser

Kontoret er så heldige at de har en ansatt som er fra Iran, og som har et godt etablert nettverk i det iranske miljøet. Hun er i stand til å formidle barnevernets ønsker på en korrekt måte fordi hun kan både språk og tradisjoner. Barnevernet ser tydelig nytten av hvor bra det kan være å ansette sosialarbeidere som har nær kjennskap til de fremmedkulturelle miljøene som finnes i bydelen.

Etter at hun har kontaktet ulike ressurspersoner i det iranske miljøet, finner hun frem til en aktuell familie som kan tenke seg å prøve rollen som fosterforeldre. Barnevernet kontakter både den norske familien som fantes i fosterhjemsbanken, og den iranske som de selv fant frem til for å vurdere hva som er det beste for Asjad.

Den iranske fosterfamilien

Denne familien består av mor, far og fire barn. Barna er fra 9 år og opp til 17. De kom til Norge for 16 år siden, er nå vel integrerte i det norske samfunnet og snakker godt norsk. De bor i en treroms leilighet i en annen bydel enn Asjad. De er opptatte av å ta vare på sine iranske tradisjoner, og forsøker å holde på morsmålet når de prater seg imellom og med barna hjemme. Far har ingeniørutdanning hjemme fra, men har hatt vanskeligheter med å finne en jobb innenfor bransjen her i Norge. Han har hatt en rekke vikariater, og har nå fått en fast stilling i et firma som leverer brød til bensinstasjoner og butikker. Han er aktiv i friidrett, og er godkjent trener i en lokal idrettsklubb. Mor har en utdanning innenfor regnskap, men da de kom til Norge valgte hun å være hjemme slik at hun kunne følge opp i barna i deres nye

livssituasjon. Både mor og far er enige om at det har vært verdt det, selv om de til tider har hatt en svært anstrengt økonomi. Nå føler imidlertid mor at barna har en trygg plattform å stå på, og at hun kan tillate seg å se seg om etter nye utfordringer. Familien har en nabo som har et fosterbarn, og de har flere ganger snakket om at det hadde vært spennende å forsøke å hjelpe et barn på denne måten. De tenner derfor øyeblikkelig på ideen da en slektning nevner at barnevernet er på leting etter et fosterhjem.

Den norske fosterfamilien

Den norske familien består av et barnløst ektepar som flere ganger tidligere har vært brukt til fosterhjem med gode resultater. Far er lærer ved en barneskole og mor har hatt hel stilling som barnehageassistent bortsett fra i de perioder de har fungert som fosterhjem, da hun har gått ned til halv stilling. De bor i et rekkehus i samme bydel som Asjad, og rett i nærheten av en skole. Familien har ikke tidligere hatt fosterbarn fra andre kulturer, men de har hele tiden vært åpne for det, og de vil gjerne gjøre det som er mulig for å tilrettelegge for at et eventuelt utenlandsk barn skal kunne beholde sin kulturelle tilhørighet. Barnevernet har tidligere hatt et godt samarbeid med disse foreldrene og er sikre på at de vil engasjere seg for å lykkes med arbeidet.

Familiens eget ønske for plasseringsalternativ

Faren er bestemt på at dersom Asjad skal havne i et fosterhjem, må det være et norsk. Det begrunner han med at dersom det blir kjent i miljøet omkring dem at de ikke har greid å ta vare på sitt eget barn vil det bringe skam over hele familien, og det vil bli umulig for dem å leve med den situasjonen. Han hevder dessuten at de skal tilbringe resten av sitt liv i Norge, og at det ikke vil skade gutten å bo i et norsk hjem en stund, han skal jo snart komme hjem til dem likevel.

Saksbehandler vil ta hensyn til det far ønsker, men forklarer samtidig at det viktigste er at de finner et hjem som dekker de behovene som Asjad har, uavhengig av kulturell tilhørighet. Hun forsøker også å klargjøre for far at det å bruke en norsk familie vil innebære et tap av tradisjoner og religionsutøvelse, og at det kan bli vanskeligere for Asjad å finne tilbake til det iranske miljøet dersom det skulle bli aktuelt med tilbakeføring.

Faren ser disse konsekvensene, men mener at det er viktigere at familien beholder den posisjonen de i dag har i det iranske miljøet og at det på sikt vil lønne seg for Asjad å ofre seg for det.

Saksbehandler ser relevansen i fars frykt for utstøtning eller represalier fra sin egen folkegruppe, og hun opplever det som et problem å opprettholde taushetsplikt og diskresjon i denne saken fordi innvandrer miljøet i Oslo er så lite og tett. Det beste hun kan gjøre i forhold til dette, er å forsikre seg om at den aktuelle iranske familien er inneforstått med viktigheten av å overholde taushetsplikten.

Fordi det ifølge fylkesnemndas avgjørelse skal legges vekt på sannsynligheten for tilbakeføring, er saksbehandler redd for at mors rolle i forhold til sønnen kan bli mer perifer dersom det viser seg at han flyttes til et norsk hjem. Dette er primært fordi mor selv er dårlig integrert i det norske samfunnet.

Holdninger og kunnskaper

Asjads saksbehandler har gjennom flere års jobbing opplevd at kolleger har vegret seg for å gå inn i saker som omfatter flerkulturelt barnevern fordi de regnes for å være ekstra krevende. Hun er en av flere ved kontoret som har gjennomført en etterutdanning i etnisitet og barnevern, og ser hvor nødvendig det er etter hvert som det blir flere saker med barn fra andre kulturer. Ved dette kontoret satses det mye på å kurse de ansatte slik at de hele tiden skal være med på den utviklingen som skjer innen denne typen arbeid.

Saksbehandler er ganske sikker på at den kompetanseutviklingen som er foretatt de siste årene, har gitt henne et bedre grunnlag for å reflektere over sine egne holdninger, og gjort henne mer bevisst i forhold til de valg hun foretar. Hun føler seg dermed bedre rustet til å vurdere hva som er det rette for Asjad.

Faglige vurderinger

Barnevernet er nå så heldig at de har to gode potensielle fosterhjem til Asjad. I den videre vurderingen blir det viktig å se på hva som er til Asjads beste. Er det iranske fosterhjemmet godt nok for Asjad? Saksbehandler er godt kjent med hva barnevernlovens retningslinjer sier, og føler en viss forpliktelse i forhold til dette. På den annen side er hun ikke sikker på om dette hjemmet tilfredsstillende alle behovene hun ser Asjad har. Saksbehandler ser at det ikke bare handler om å følge retningslinjene, men at det i stor grad vil bli en skjønnsmessig vurdering.

Hva skjer videre?

Barnevernets tenkte avgjørelse i saken er ikke tatt med. Historien er tatt med for å vise hvor vanskelig det kan være å velge rett plasseringsalternativ i saker med fosterhjems-plassering av innvandrerbarn, basert på de analysekategoriene som er behandlet tidligere.

7. OPPSUMMERENDE BETRAKTNINGER

Tema for denne rapporten har vært fosterhjemsarbeid i forhold til innvandrerfamilier, og ulike faktorer som kan bidra til at minoritetsetniske fosterhjem brukes i mindre grad enn norske til barn med innvandrerbakgrunn.

Grunnlaget for belysing av problemstillingen er utvalgt faglitteratur, og semistrukturerte intervjuer med et strategisk utvalg informanter danner basisen for arbeidet empiriske del.

Gjennom undersøkelsen er hypotesene om hvilke faktorer som kan ha innvirkning på valg av fosterhjem til innvandrerbarn for en stor del blitt bekreftet. Dette omhandler forhold knyttet til ressurser, rekruttering, egne ønsker fra biologisk familie, barnevernsarbeideres holdninger og kunnskaper, og faglige vurderinger som ligger til grunn for arbeidet.

Økonomiske ressurser som bidragsfaktor har vist seg å ikke ha nevneverdig betydning for valg av plasseringssted. Derimot ser det ut til at *personlige ressurser* kan spille inn og påvirke dette valget, da det å ha kontakt med ressurspersoner innenfor innvandremiljøet kan gjøre tilgangen på minoritetsetniske fosterhjem lettere. Mangelen på slike personer samt problemer med ivaretagelse av taushetsplikt, kan dermed være en faktor som bidrar til utstrakt bruk av norske fosterhjem til innvandrerbarn.

Når det gjelder rekrutteringsprosessen, er inntrykket at denne støter på en rekke hindringer som kan vanskeliggjøre bruken av minoritetsetniske fosterhjem. For det første dreier det seg om at det hersker *ulike oppfatninger innenfor fagmiljøet* om tilgangen på minoritetsetniske fosterhjem. Noen mener at disse ikke er å oppdrive, og følgelig blir de vanskelig å ta i bruk. Man støter også ofte på en *språklig barriere* som følge av at begrepsbruken omkring barnevern og fosterhjemsarbeid er ukjent for mange innvandrere. Dette kan gjøre at de ikke føler seg truffet av for eksempel annonser der man søker etter fosterforeldre. Når det da i tillegg synes som om det i liten grad anvendes alternative rekrutteringsmåter, ser en at rekruttørene i mange tilfeller ikke når den målgruppen de ønsker, nemlig innvandrerfamilier.

Rekruttering på eget initiativ – at innvandrere selv melder seg som fosterfamilie – kan antas å være enklere for de familiene som har bodd i Norge en stund. De har ofte fått mer innsikt i det norske systemet og vet hva fosterhjemsarbeid dreier seg om. Dette kan imidlertid

bli hindret av negative holdninger til innvandrere i samfunnet som kan virke tilbake på deres selvtillit og hindre fremstøt i retning av å melde seg som potensielle fosterforeldre.

Når det gjelder selve *godkjenningen av familier* som ønsker å bli fosterhjem, kan de levekårene som mange innvandrere lever under gjøre at de ikke oppfyller alle kravene som må tilfredsstilles for å kunne bli godkjent.

I saker der det er innvandrerbarn som skal plasseres i fosterhjem, viser det seg at de biologiske foreldrene ofte gir uttrykk for at de foretrekker et norsk hjem til sine barn. For de biologiske foreldrene knytter det seg gjerne stor skam til det å måtte gi fra seg barnet, og barnevernet tar i mange tilfeller hensyn til dette ved å plassere barnet i en norsk familie, og unngår slik å gjøre forholdene kjent i innvandrer miljøet.

Det tyder videre på at forhold omkring *barnevernsarbeideres kunnskaper om og holdninger til flerkulturelt barnevern* kan bidra til å forklare hvorfor minoritetsetniske fosterhjem blir brukt mindre enn norske. Liten kjennskap til feltet generelt og en forestilling om at saker med familier fra fremmede kulturer er vanskelige, viser seg å være en realitet ved flere kontorer. Med utgangspunkt i undersøkelses materialet, kan det konkluderes med at holdninger og manglende kunnskaper gjerne bidrar til at norske fosterhjem blir foretrukket fremfor minoritetsetniske.

Den siste faktoren som er belyst er *barnevernsfaglige vurderinger*. Dette er en faktor som er omfattende og rommer mye. Hovedinntrykket er at hensynet til barnets beste er tungtveiende ved valg mellom norsk og minoritetsetnisk fosterhjem. Vurderinger omkring hva som gagnar barnet blir i det enkelte tilfellet en individuell helhetsvurdering, og det er ikke alltid man finner ut at det vil være best for barnet å komme i et fosterhjem fra samme etniske gruppe. Slike vurderinger vil dermed bidra til at minoritetsetniske fosterhjem blir brukt i mindre grad enn norske.

Faglige vurderinger omfatter også vurdering av omsorgskompetansen til potensielle fosterforeldre fra innvandrer miljøene, slik som med norske familier. Det kan tyde på at usikkerhet omkring denne vurderingen gjør at barnevernet ofte foretrekker norske familier. Innvandrenerne ofte manglende erfaring med fosterhjemsarbeid, kan også gjøre at norske fosterhjem med tidligere erfaring blir vurdert som bedre egnet, spesielt i saker der det gjelder barn med store problemer. I slike tilfeller vil andre hensyn veie tyngre enn etnisitet, og føre til at barnet blir plassert i en norsk familie fremfor en familie med samme kulturbakgrunn.

Som en kan se er det mange faktorer som virker inn, og som både sammen og hver for seg kan bidra til å forklare hvorfor minoritetsetniske fosterhjem tilsynelatende blir brukt i mindre grad enn norske ved plassering av barn med innvandrerbakgrunn. Det er sannsynligvis

sjeldent at alle faktorene spiller inn i like stor grad, og det kan synes som om forhold omkring rekruttering og faglige vurderinger er de største bidragsfaktorene til den fremdeles utstrakte bruken av norske fosterhjem til innvandrerbarn.

De funnene som er gjort i prosjektet må ikke oppfattes som universelle. De har i utgangspunktet begrenset gyldighet innenfor rammen av dette prosjektet. Resultatene vil imidlertid ha en viss overføringsverdi, og kan kanskje bidra til å gi visse føringer for fosterhjemsarbeid med innvandrerfamilier. Når man til en viss grad vet hvilke barrierer som foreligger, er det enklere å ta fatt i disse og gjøre noe med dem. På lang sikt kan dette gjøre at minoritetsetniske fosterhjem i større grad blir brukt i saker hvor innvandrerbarn skal plasseres i fosterhjem.

7.1 Refleksjoner omkring videre arbeid

Gjennom rapporten er det pekt på flere faktorer som har betydning når man skal velge mellom et norsk og et minoritetsetnisk fosterhjem. Ved å være oppmerksom på forskjellene mellom å plassere et norsk barn og et innvandrerbarn kan sjansen være større for at fosterhjems plasseringen blir vellykket.

I samtale med informantene har det kommet frem at kommunikasjonskanalene mellom det fylkeskommunale og kommunale barnevernet ikke fungerer tilfredsstillende på alle områder. Naturlig nok legger ikke saksbehandlere i kommunen opp til plassering i minoritetsetniske fosterhjem når de ikke er klar over at dette finnes i fosterhjemsbanken. Det kan derfor virke som det er behov for en gjennomgang av rutiner på området.

Betydningen av ressurspersoner har av flere blitt trukket frem som viktig når man jobber med flerkulturelle barnevernssaker. Det å ha en annen kulturbakgrunn blir i seg selv sett på som en ressurs, og bør verdsettes høyt. Det kan være fordelaktig at barnervernkontorer knytter til seg et nettverk av personer med flerkulturell bakgrunn og kunnskap, og at større kontorer under ansettelse av nye medarbeidere aktivt søker egnede personer med forskjellig kulturbakgrunn.

Basert på utsagn fra flere av informantene kan det synes som om holdninger til og kunnskaper om arbeid med minoritetsetniske grupper ikke alltid er slik det burde være blant ansatte i barnevernet. Et tiltak som da blir viktig, og som kan være med på å øke forståelsen for hva som bør ligge til grunn ved plassering av innvandrerbarn, er å i sterkere grad sette fokus på slike problemstillinger i grunnutdanningen. Det er også viktig å gi tilbud om etter- og videreutdanning på området, og ikke minst prioritere veiledning til de ansatte.

Barne- og familiedepartementet har i sin handlingsplan for barn og ungdom med innvandrerbakgrunn (BFD, 1995) foreslått at bruken av minoritetsetniske fosterhjem bør evalueres. Dette er et syn som deles. Et tiltak som ytterligere vil kunne belyse problemstilling – fra en litt annen vinkel – er en oppfølgingsstudie også etter at barnevernstiltaket er avsluttet. Man kunne da også få med de unges tanker om de tiltak de har erfaring med, for ingen vet vel mer om hvordan det er å være innvandrerbarn i fosterhjem enn nettopp disse?

Hovedinntrykket etter denne undersøkelsen er at minoritetsetniske fosterhjem anses å være det beste alternativet ved fosterhjemsplassing av innvandrerbarn, men at dette, av ulike årsaker, ikke alltid er realiserbart.

En del forhold som har kommet frem gjennom intervjuene, ligger i utkant av prosjektets problemstilling. De har derfor falt utenfor de analytiske kategoriene som rapporten forholder seg til. Av særlig interesse er to forhold: 1) Det påpekes av en av informantene at det er påfallende mange separasjoner i de biologiske familiene i etterkant av fosterhjems- eller annen plassering av barn/unge, med en særlig opphopning 5-6 år etter plasseringen. Forholdet er så vidt det vites ikke undersøkt systematisk tidligere. 2) På annet sted i intervjuet poengteres det forhold at flyktninger/innvandrere fra enkelte regioner er overrepresentert i forhold til voldsbruk i hjemmet. I dette mer spesifikke eksemplet hevdet informanten at de møtte en svær grad av voldsbruk – både innad i familien og også i samarbeidet med barnevernet – i en del familier fra det tidligere Øst-Europa. Et slikt enkelt eksempel blir nødvendigvis anekdotisk og gir ikke grunnlag for generalisering. Som eksempel poengterer det likevel det forhold at relasjonen til og samarbeidet med klientene opptrer som en rammefaktor i forhold til hvilken samhandling og tiltak barnevernet er i stand til å yte.

Begge disse fenomenene er forhold som bør følges opp i senere undersøkelser av mer spesifikk karakter.

LITTERATURLISTE

- Backe-Hansen, E. (1993). *Fosterhjemsarbeid*. Oslo: Barnevernets utviklingssenter.
- Backe-Hansen, E. (1995a). *Beslutninger i barnevernet: rammer og metoder*. I: Bunkholdt, V. & Larsen, E. (red.) *Metodisk barnevernsarbeid. Fokus på forståelse, sammenheng og tiltak*. Oslo: TANO.
- Backe-Hansen, E. (1995b). *Til barnets beste. Beslutninger og beslutningsprosesser i barnevernet*. Oslo: TANO.
- Barne-og familiedepartementet [BFD] (1995). *Barn og ungdom med innvandrerbakgrunn Handlingsplan. G-0907*. Oslo, BFD.
- Barne-og familiedepartementet (1995). *Fosterhjem*. [Retningslinjer til lov om barneverntjenester]. Q-0836 TRE. Oslo, BFD.
- Barne-og familiedepartementet (1997). *Handlingsplan for styrking av fosterhjemsarbeidet*. Q-0013/97. Oslo, BFD.
- Befring, E. (1994). *Forskningsmetode og statistikk*. Oslo: Det Norske Samlaget.
- Berulfsen, B. & Gundersen, D. (1989). *Fremmedord*. Oslo: Kunnskapsforlaget.
- Bunkholdt, V. & Sandbæk, M. (1997). *Praktisk barnevernsarbeid*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Clausen, J.M., Landsverk, J., Ganger, W., Chadwick, D. & Litrownic, A. (1987). *Mental health problems of children in foster care*. *Journal of Child and Family Studies*, 7(3), 283-296.
- Cozby, P.C. (1989). *Methods in Behavioral Research*. 4th ed. CA: Mayfield Publishing Co.
- Dallan, O. (1993). *Metode og oppgaveskriving for studenter*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hagen, G. (1997). "Barnets beste" og etnosentrisitet". I: Backe-Hansen, E. & Havik, T. (red.): *Barnevern på barnas premisser* (s. 76-85). Oslo: Ad Notam Gyldendal.
- Hagen, G. & Qureshi, N.A. (1996). *Etnisitet i sosialt arbeid. Arbeid med etniske minoriteter i barnevern og sosial sektor*. Oslo: Tano Aschehoug.
- Halvorsen, K. (1993). *Å forske på samfunnet. En innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Bedriftsøkonomens forlag.
- Hysing, A. D. (1996). *Norske fosterhjem eller hjem fra egen kulturbakgrunn*. Fosterhjemskontakt, 1. Oslo, Norsk Fosterhjemsforening.
- Hysing, A. D. (1998). *Fosterhjemsrekruttering i innvandrerfamilier*. Oslo: Barne- og familiedepartementet.
- Kalve, T. (1997). *Innvandrerbarn i barnevernet*. I: *Barnevernboka. Årbok for barnevernet 97/98* (s. 177-185). Stavanger: Senter for atferdsforskning.
- Lindboe, K. (1995). *Norsk Lovnøkkel – Barnevernloven*. Oslo: Ad Notam Gyldendal.
- Løkken, G. & Søbstad, F. (1995). *Observasjon og intervju i barnehagen*. Oslo: TANO.
- McIntyre, A & Keesler, T. (1986). *Psychological disorders among foster children*. *Journal of Clinical Child Psychology*, 15(4), 297-303.

- Moen, B. (1996). *Samspill mellom innvandrere og barnevernsarbeidere*. Norsk Institutt for By og Regionsforskning [NIBR]-rapport, vol. 3. Oslo: NIBR.
- Norges Offentlige Utredninger [NOU] (1985). *Lov om sosiale tjenester m.v.* NOU, 1985, 18. Oslo: Sosialdepartementet.
- Nilsen, S. & Qureshi, N.A. (1991). *Utfordringer i sosialt arbeid med flyktninger og innvandrere*. Oslo: Kommuneforlaget AS.
- Salthe, G. & Thomsen, K.M. (1991). *De blir veldig overrasket over at vi kommer. Om barnevernets arbeid med flerkulturelle familier*. Delrapport 1: Prosjekt innvandrerbarn og barnevern. Halden: Stiftelsen Østfoldforskning.
- Skare, S. (1996). *Flerkulturelt barnevernsarbeid. En innføring*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Statistisk Sentralbyrå (1999). *Innvandrerbarn i barnevernet*. Rapport. Oslo: Statistisk Sentralbyrå.
- Statistisk Sentralbyrå (2000). *Barn og unge med innvandrerbakgrunn*. Rapport. Oslo: Statistisk Sentralbyrå.

Vedlegg 1

MINORITETSETNISKE FOSTERHJEM INTERVJUGUIDE - TEMAOMRÅDER

Ordningen av spørsmål:

Intervjuguiden er inndelt i ni ulike hovedområder, med underhørende spørsmål. Disse hovedområdene kommer i naturlig rekkefølge, men det kan under intervjuene bli naturlig å gå ut av denne. Det er viktig å holde seg til sammenhengen og ikke hoppe over på andre temaer, som ikke har betydning for problemstillingen.

1. Innledning til intervjuet

Vi presenterer oss selv og prosjektet vårt.
Repetere/presentere problemstillingen.

2. Informantens presentasjon

2.1 Kan du fortelle litt om deg selv, din bakgrunn, dine erfaringer, ting du er spesielt opptatt av i jobben din?

- Utdanning
- Interesseområder
- Erfaringer
- Bakgrunn
- Ansiennitet i jobben
- Litt om kontoret, -statistikk på saker

2.2 Kan du si litt om kontorets praksis på området minoritetsetnisk fosterhjemsarbeid?

3. Ressurser

3.1 Hvilke rammebetingelser har kontoret til å jobbe med minoritetsetniske fosterhjem?

- Økonomi
- Personlige ressurser (for eksempel ansatte med flerkulturell bakgrunn, ressurspersoner i innvandremiljøet)
- Nettverk (personlig nettverk til flyktning- og innvandrerfamilier ⇒ formelt og uformelt).

4. Rekruttering

4.1 Foregår det rekruttering av minoritetsetniske fosterhjem, og eventuelt hvordan?

- Annonsering
- Direkte kontakter med ressurspersoner i innvandremiljøet
- Fosterhjemsbanker

4.2 *Hvilke erfaringer har du med rekrutteringsprosessen?*

- Spesielle ønsker

4.3 *Har du gjort deg noen tanker rundt rekrutteringen av minoritetsetniske fosterhjem sett i forhold til norske fosterhjem?*

5. Familiens egne ønsker

5.1 *Stemmer dette inntrykket med praksisfeltet?*

5.2 *Kan ønske om norske fosterhjem kontra minoritetsetniske fosterhjem være et vikarierende motiv for andre faktorer?*

- Økonomi
- Geografi
- Sosial klasse etc.

5.3 *Hvordan synes du samarbeidet mellom barneverntjenesten og minoritetsetniske familier med barn under tiltak fungerer?*

- Er de (minoritetsetniske familier) motivert for samarbeid?
- Kontorets erfaringer
- Holdninger

6. Kulturell identitet/tilhørighet

6.1 *Hvilken praksis har dere når det gjelder å bevare / ivareta barnets kulturelle identitet og tilhørighet ved plassering?*

- Lever mellom to kulturer ⇒ krysspress
- Ulike subkulturer innenfor samme kultur/land (et land – mange ulike kulturer/levemåter, tre ulike kulturer)

6.2 *Er dannelse av eller bevaringen av kulturell identitet og tilhørighet, enklere ved plassering i minoritetsetnisk fosterhjem?*

6.3 *Ser du noen særlige vansker eller problemer hos barn og unge som lever i et minoritetsetnisk kontra et norsk fosterhjem, som kan skyldes uklar sosial og kulturell tilhørighet?*

7. Holdninger og kunnskaper

7.1 *I hvilken grad tror du personlige holdninger og bedriftskultur påvirker saksbehandlere i det flerkulturelle barnevernarbeidet?*

7.2 *Tror du at fagfolk innen barnevernet generelt sett vegrer seg for å arbeide med utenlandske familier?*

- Hvis **JA**, hva kan dette komme av?

- Lite kunnskap om ulike kulturer
- Lite kunnskap om flerkulturelt barnevern generelt

8. Faglig vurdering

8.1 Hvilke faglige vurderinger legger dere til grunn på dette området?

8.2 Hva er et godt minoritetsetnisk fosterhjem kontra et godt norsk fosterhjem, for et innvandrer-/flyktningebarn?

- Minoritetsetniske fosterhjem ikke automatisk bra fordi de er etniske ⇒ må også oppfylle vanlige kriterier. ⇒ Vurderinger rundt dette.

8.3 Hvordan kommer de minoritetsetniske fosterhjemmene ut i forhold til de norske?

- Nå det gjelder godkjenningsprosessen
- Kvaliteter i hjemmet, hos fosterforeldrene

9. Problemstillingen

9.1 Hvorfor benyttes tilsynelatende minoritetsetniske fosterhjem i så liten grad?

Skjer valg av fosterhjem ut fra:

- Det som ansees ideelt?
- Til barnets beste?
- Det som synes enklest?
- Det som synes godt nok?
- Praktiske avveininger?

10. Utdeling av evalueringsskjema

Evalueringsskjemaet sendes tilbake til oss innen 2 uker i den ferdig frankerte konvolutten.

Fra og med 1996 ble tidligere publikasjonsserier ved Høgskolen i Harstad erstattet med en **Skriftserie** og en **Arbeidsnotatserie**.

Skriftserien - ISSN 0807-2698

- 2001/06 **Lars Bjørgum:** "Fosterhjemsplassing av innvandrerbarn: Hva avgjør plassering i norsk vs etnisk fosterhjem?" (ISBN 82-453-0165-5) Kr. 90,-
- 2001/05 **Odd Birger Hansen:** "Noen styringsmessige utfordringer i nystartede virksomheter" (ISBN 82-453-0164-7) Kr. 50,-
- 2001/04 **Trond Hammervoll:** "Governance problems in vertical interorganisational relationships: A dependence perspective". (ISBN 82-453-0163-9) Kr. 80,-
- 2001/03 **Randi Saasen:** "På nye stier – En evaluering av samordnerens rolle i 6 familierådslag i Harstad/Kvæfjord" (ISBN 82-453-0161-2) Kr. 70,-
- 2001/02 **Odd Birger Hansen:** "Topplederlønn – belyst ut fra ulike teoretiske perspektiver" (ISBN 82-453-0160-4) Kr. 50,-
- 2001/01 **Anne Marie Bakken:** "Rehabilitering i kommunene i Nordland, Troms og Finnmark (ISBN 82-453-0159-0) Kr. 90,-
- 2000/14 **Lars Bjørgum:** Barn og skilsmisse: Konsekvenser for utvikling av barn og unges identitet, intimitet og kjærlighetsforhold (ISBN 82-453-0155-8) Kr. 60,-
- 2000/13 **Arild Wikan:** From Chaos to Chaos – *An Analysis of a Discrete Age-structured Prey-Predator Model* (ISBN 82-453-0153-1) Kr. 60,-
- 2000/12 **Terje Thomsen / Bjørn-Eirik Johnsen / Viktor Sommerbakk:** «Nære studier for fjerne studenter?». (ISBN 82-453-0151-5) Kr. 100,-
- 2000/11 **Stein Mikkelsen:** «Problemer og paradokser i forebyggende arbeid». (ISBN 82-453-0150-7) Kr. 50,-
- 2000/10 **Tor Schjelde:** «Læring, undervisning og vurdering/eksamen ved vernepleierutdannelsen». (ISBN 82-453-0148-5) Kr. 70,-
- 2000/09 **Turid Kayser Kvalø:** «Byråkraten og klienten i velferdsstaten». (ISBN 82-453-0146-9) Kr. 50,-
- 2000/08 **Ruben Moi:** «'Anonymous: *Myself and Pangur*': What is the point of Paul Muldoon's postmodernist play in *Hay*?». (ISBN 82-453-0145-0) Kr. 50,-
- 2000/07 **Harald Torsteinsen:** «Den økte effektivitetsfokuseringen i norske kommuner - - *motefenomen eller rasjonell nyorientering?*». (ISBN 82-453-0144-2) Kr. 50,-
- 2000/06 **Ruben Moi:** «Dissertation, discourse, différence and dissemination: an attempt to apprehend the Derridean movements of writing.». (ISBN 82-453-0143-4) Kr. 50,-

- 2000/05 **Viggo Andreassen:** «Arbeidsledighet og økonomisk teori». (ISBN 82-453-0142-6) Kr. 60,-
- 2000/04 **Viggo Andreassen:** «Nytte-Kostnadsanalyse som beslutningsverktøy». (ISBN 82-453-0141-8) Kr. 80,-
- 2000/03 **Viggo Andreassen:** «Ulike årsaker til offentlig intervensjon i et lands økonomi». » (ISBN 82-453-0139-6) Kr. 60,-
- 2000/02 **Grete Hagebakken:** «Privatisering av eldreomsorg: Med Sverige som forbilde? *En gjennomgang av svenske erfaringer og holdninger til kommersiell privatisering av eldreomsorg, sett i sammenheng med dagens norske situasjon*» (ISBN 82-453-0138-8) Kr. 70,-
- 2000/01 **Ådne Danielsen:** «Mot New Public Management i Norske kommuner? Om reformer og omstillingsprosesser i kommunal sektor». (ISBN 82-453-0136-1) Kr. 70,-
- 1999/18 **Jan-Sverre Isaksen** «Ekstern analyse av kortsiktig konkurrisiko for modne aksjeselskaper». (ISBN 82-453-0135-3) Kr. 70,-
- 1999/17 **Harald Bergland / Pål Andreas Pedersen** «Regulering av forurensninger fra produsenter og konsumenter». (ISBN 82-453-0134-5) Kr. 70,-
- 1999/16 **Arild Wikan** «Periodic Phenomena in a Discrete Age-Structured Prey-Predator Model - I *Density Dependent Survival Probabilities*». (ISBN 82-453-0133-7) Kr. 60,-
- 1999/15 **Ådne Danielsen** «Metaforbruk i organisasjonsteoretisk litteratur». (ISBN 82-453-0132-9) Kr. 60,-
- 1999/14 **Turid Kayser Kvalø** «Du kan ikke sitte på rumpa og vente på studiekvalitet – *Hva er studiekvalitet og hvordan måle det?*». (ISBN 82-453-0131-0) Kr. 90,-
- 1999/13 **Marit Ruth Rustad** «Osorgsideologi i praksis - *En studie av hverdagsliv til mennesker med psykisk utviklingshemming, sett i lys av ansvarsreformens intensjoner*». (ISBN 82-453-0130-2) Kr. 120,-
- 1999/12 **Hilde Nordahl-Pedersen:** «Brukernes erfaringer med trygdekantoret». (ISBN 82-453-0129-9) Kr. 70,-
- 1999/11 **Mette Ravn Midtgard / Jan Vidar Haukeland:** «Fiskeværet som feriested». (ISBN 82-453-0128-0) Kr. 50,-
- 1999/10 **Tor J. Schjelde:** «Vernepleiere, sosionomer og barnevernspedagoger i skolen. *Hvilken formell kompetanse har de og hvilke arbeidsoppgaver bør de ha i skolen?*». (ISBN 82-453-0126-4) Kr. 50,-
- 1999/9 **Steinar Johansen:** «Konkurransetsetting av pleie og omsorgstjenester - *Rasjonell handling eller legitim tilpasning- Organisasjonsteoretiske utfordringer for en empirisk studie*». (ISBN 82-453-0126-4) Kr. 60,-
- 1999/8 **Rikke Gürgens:** «Å forske på annerledeshet. *Det usedvanlige teater sett som et semiotisk fenomen, en hermeneutisk prosess og et terreng for 'grounded theory'*». (ISBN 82-453-0125-6) Kr. 50,-
- 1999/7 **Ådne Danielsen:** «FINNES DET EN POSTMODERNE POLITIKK? *Tanker rundt modernitet og postmodernitet som samfunnsmessige tilstander med omsorgspolitik for mennesker med psykisk utviklingshemming som eksempel*». (ISBN 82-453-0124-8) Kr. 50,-

- 1999/6 **Ådne Danielsen:** «Organisasjonsfeltbegrepet innenfor nyinstitusjonell organisasjonsteori» (ISBN 82-453-0122-1) Kr. 50,-
- 1999/5 **Harald Torsteinsen:** «Effects of privatization and competitive tendering on local government – a comparative study.» (ISBN 82-453-0121-3) Kr. 50,-
- 1999/4 **Rolf Wynn:** «Conversation Analysis and the Conversational Rules» (ISBN 82-453-0119-1) Kr. 50,-
- 1999/3 **Stein Mikkelsen:** «SAFE COMMUNITY - SYMBOL OG SAMARBEID Sluttrapport fra studie av lokalt ulykkesforebyggende arbeid organisert etter WHO's Safe Community (Trygge Lokalsamfunn)-modell.» (ISBN 82-453-0118-3) Kr. 60,-
- 1999/2 **Terje Thomsen:** «Mot fremtidens utdannelser - om skjønnheten og udyret i høgre utdanning.» (ISBN 82-453-0117-5) Kr. 50,-
- 1999/1 **Rolf Utkvitne:** «Harstad og nyetableringer i detaljhandelen.» (ISBN 82-453-0115-9) Kr. 90,-
- 1998/20 **Rikke Gürgens:** «Regiroller og teaterorganisering. Casestudie av Bentein Baardsons regi av 'Garmann & Worse & Co' på Rogaland teater.» (ISBN 82-453-0114-0) Kr. 130,-
- 1998/19 **Tore Høgås:** «Deconstructing and Reconstructing the Text: Intertextualities of Literature, Body, and Nature in Jane Smiley's A Thousand Acres.» (ISBN 82-453-0113-2) Kr. 130,-
- 1998/18 **Harald Torsteinsen:** «Om å skynde seg langsomt. Hvordan skape oppslutning om organisasjonsreformer i kommunesektoren?» (ISBN 82-453-0112-4) Kr. 40,-
- 1998/17 **Truls Erikson:** «Intellektuell kapital: Hvilke grep må til?» (ISBN 82-453-0111-6) Kr. 40,-
- 1998/16 **Ruben Moi:** «Voice and Vision - An analysis of the Allegorical Aspects in Seamus Heaney's Oevre» (ISBN 82-453-0110-8) Kr. 120,-
- 1998/15 **Tore Einar Johansen / Kjell Toften:** «Retraining of Russian Military Officers - a feasibility study» (ISBN 82-453-0109-4) Kr. 50,-
- 1998/14 **Alexander Kwesi Kassah:** «The Community Idea» (ISBN 82-453-0107-8) Kr. 50,-
- 1998/13 **Alexander Kwesi Kassah:** «Community-Based Rehabilitation in the city: A case of Jamestown-Accra, Ghana» (ISBN 82-453-0105-1) Kr. 50,-
- 1998/12 **Kjell Toften:** «Chain Integration in the Norwegian Hotel Industry - industry overview, causes, and some strategic implications (ISBN 82-453-0104-3) Kr. 50,-
- 1998/11 **Baard Borge:** «NS' mange ansikter: Innholdsanalyse av et propagandaskrift fra 1944» (ISBN 82-453-0103-5) Kr. 70,-
- 1998/10 **Truls Erikson:** «Entrepreneurial Capital - The Emerging Venture's Most Important Asset & Competitive Advantage» (ISBN 82-453-0098-5) Kr. 40,-
- 1998/9 **Anne Marit Bygdnes:** «Toalett-trening av mennesker med psykisk utviklingshemming. En teoretisk drøfting og et empirisk bidrag.» (ISBN 82-453-0097-7) Kr. 120,-
- 1998/8 **Tanja Susann Ihlhaug/Leif Hugo Hansen:** «Medbestemmelse eller mer bestemmelse? - bruker lederne de tillitsvalgte?» - En undersøkelse om ledelsesatferd og ansattes medbestemmelsesrett i kommunal virksomhet i Troms Fylke. (ISBN 82-453-0096-9) Kr. 90,-

- 1998/7 **Kjell Toften:** «Express Reiser - Scandinavian Package Tour Industry»
ISBN 82-453-0095-0) Kr. 40,-
- 1998/6 **Stein Mikkelsen:** «Safe Community - Symbol and Co-operation. A study of inter-sectoral co-operation and development in a Norwegian community» (ISBN 82-453-0094-2) Kr. 50,-
- 1998/5 **Truls Erikson:** «A Study of Entrepreneurial Intentions Among a Cohort MBAs - The Extended Bird Model». (ISBN 82-453-0093-4). Kr. 50,-
- 1998/4 **Arild Wikan:** «4 Periodicity in Leslie Matrix Models with Density Dependent Survival Probabilities» (ISBN 82-453-0092-6) Kr. 70,-
- 1998/3 **Arild Wikan:** «Dynamical Consequences of Reproductive Delay in Leslie Matrix Models with Nonlinear Survival Probabilities» (ISBN 82-453-0091-8) Kr. 70,-
- 1998/2 **Terje Thomsen:** «Gruppeintervjuet - avgrensning, anvendelse og anvisning»
(ISBN 82-453-0089-6) Kr. 50,-
- 1998/1 **Alexander Kwesi Kassah:** «Community Based Rehabilitation and Stigma Management by Physically Disabled People in Ghana». (ISBN 82-453-0088-8) Kr. 50,-
- 1997/17 **Tore L.Jensen:** «Interorganizational Governance Structure and Outlet Economic Performance». An Application of Accounting Data in Interorganizational Performance Measurement. (ISBN 82-453-0088-8) Kr. 110,-
- 1997/16 **Tore L.Jensen:** «En analyse av ukedagseffekter i futuresmarkedet for elektrisk kraft».
(ISBN 82-453-0086-1) Kr. 50,-
- 1997/15 **Baard Borge:** «Krig, oppgjør og nasjonal konsensus - Etterkrigs- oppgjørens sosiale virkninger i Nederland, Danmark og Norge». (ISBN 82-453-0084-5) Kr. 50,-
- 1997/14 **Tore Einar Johansen:** «Myter og virkelighet om samer - 'de e forskjell på folk og finna'»
(ISBN 82-453-0083-7) Kr. 40,-
- 1997/13 **Eli Samuelsen:** «Den besværlige tiden» - Betragtninger om praksisopplæringen i sykepleierutdanningen (ISBN 82-453-0082-9) Kr. 50,-
- 1997/12 **Eli Samuelsen:** «Du er ikke verdig en plass i herberget – Refleksjon over etikk og etiske vurderingers plass i sykepleien» (ISBN 82-453-0081-0) Kr. 50,-
- 1997/11 **Vegard A. Schancke/Miriam G. Lukwago:** «A Programme for Early Intercultural Psychosocial Intervention for Unaccompanied Minor Asylum Seekers and Refugees (EM) - a Group Approach» (ISBN 82-453-0080-2) Kr. 50,-
- 1997/10 **Hilde Nordahl-Pedersen:** «Alternativ medisin og skolemedisin - en paradigmediskusjon»
(ISBN 82-453-0068-3) Kr. 50,-
- 1997/9 **Inger Aksberg Johansen:** «Reminisens i et interaksjonsperspektiv - En kvalitativ undersøkelse basert på intervju med eldre og sykepleiere» (ISBN 82-453-0079-9) Kr. 120,-
- 1997/8 **Aud Merethe Alme:** «Lønnsreform og ledermobilitet - Metodiske tilnærminger og resultater»
(ISBN 82-453-0078-0) Kr. 70,-
- 1997/7 **Truls Erikson:** «Should Managerial Competence be in the Retail Growth Performance Equation?». (ISBN 82-453-0076-4) Kr. 50,-
- 1997/6 **Børre Kristiansen/Steinar Johansen:** «Rammer for omsorg - Alternative modeller for organisering av Hamarøy Bygdeheim» (ISBN 82-453-0071-3) Kr. 70,-

- 1997/5 **Truls Erikson:** «Retail Profit Performance and The Relationship to Marketing Outcomes and Financial Structure» (ISBN 82-453-0075-6) Kr. 50,-
- 1997/4 **Rolf Utkvitne:** «Kompetanse i Detaljhandelen». (ISBN 82-453-0064-0) Kr. 70,-
- 1997/3 **Hilde Nordahl-Pedersen (red.):** «Konferanserapport fra Helsedagene i Nord-Norge 1996». (ISBN 82-453-0069-1). Kr. 150
- 1997/2 **Truls Erikson:** «A Study of Career Choice Intentions Among a Cohort HBS MBA Candidates. The Ajzen Model». (ISBN 82-453-0074-8). Kr. 70,-
- 1997/1 **Truls Erikson:** «An Empirical Study of Entrepreneurial Choice Intentions Among a Cohort of MIT Sloan Fellows. The Shapero Model». (ISBN 82-453-0072-1) Kr. 50,-
- 1997 **Stine Margrethe Hem/Ådne Danielsen/Anne Marie Bakken:** «Ansvarsreformen i Kvæfjord - En stor oppgave til en liten kommune». (ISBN 82-90586-49-3, i samarb. med Diaforsk) Kr. 190,-
- 1996/1 **Arne-Johan Johansen:** «Fra Dårkiste til normalisert omsorg». (ISBN 82-453-0063-2). Kr. 100,-

Arbeidsnotatserien - ISSN 0809-2567

- 2001/4 **Trond Hammervoll:** "Cooperation types in vertical interorganisational relationships". (ISBN 82-453-0162-0) Kr. 40,-
- 2001/3 **Harald Torsteinsen:** "Coordination in a fragmented system. On the use of contracts in local government." (ISBN 82-453-0158-2) Kr. 40,-
- 2001/2 **Harald Torsteinsen:** "Koordinering og styring av fragmenterte systemer. Om overgangen fra hierarki til kontrakt i kommunesektoren." (ISBN 82-453-0157-4) Kr. 50,-
- 2001/1 **Kåre Tormod Nilsen / Sigurd Wolden / Tore Einar Johansen:** "Kunnskapsbase og kunnskapsoverføring som lønnsomme innsatsfaktorer for vekst i reiselivsnæringen." (ISBN 82-453-0156-2) Kr. 70,-
- 2000/3 **Harald Torsteinsen:** «Når legitimiteten forvitrer. Endringer i regionale eliters holdning til fylkeskommunen 1996-99" (ISBN 82-453-0152-3) Kr. 60,-
- 2000/2 **Trond Hammervoll:** "The need for supply chain management: A dependence perspective" (ISBN 82-453-0149-3) Kr. 50,-
- 2000/1 **Harald Torsteinsen:** «Privatisering og konkurranseutsetting i kommunesektoren - effekter på ledelse, organisering og styring ». (ISBN 82-453-0147-7) Kr. 50,-
- 1999/2 **Kristian Floer:** «Hvordan bli en mer effektiv student? - Et studiehefte om tema STUDIEVEILEDNING». (ISBN 82-453-0120-5) Kr. 50,-
- 1999/1 **Rolf Wynn:** «Sykdomslære. En innføring i noen sykdommers årsaker, symptomer og behandling». Et kompendium for helsefagstudenter generelt og vernepleierstudenter spesielt. (ISBN 82-453-0116-7) Kr. 80,-

- 1998/2 **Kjell Toften:** «Reiselivsnæringen i et markedsføringsperspektiv - en introduksjon» Et kompendium for RE 4 Turistmarkedsføring (ISBN 82-453-0108-6) Kr. 70,-
- 1998/1 **Anne Marit Bygdnes:** «Toalett-trening av psykisk utviklingshemmede» (ISBN 82-543-0099-3) Kr. 70,-
- 1997/2 **Aud Merethe Alme:** «Prosjektskisse: Tjenestemannsorganisasjoner og forvaltningsreformer». (ISBN 82-453-0085-3) Kr. 50,-
- 1997/1 **Truls Erikson:** «Applying the Canonical Structure of Analysis by Means of Algebra on Managerial Competence and Retail Growth Performance Variables». (ISBN 82-453-0077-2) Kr. 40,-

Bestilling av publikasjoner

Jeg bestiller herved:

Navn på serien	Nummer	Forfatter	Tittel	Pris
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....

Ved samlet kjøp over kr. 500 dekker Høgskolen i Harstad porto/frakt - ellers kommer porto i tillegg.

Navn: .....

Organisasjon: .....

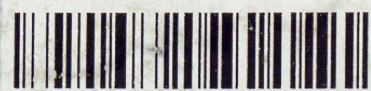
Adresse: .....

Postnr. /sted: .....

Tlf.: ..... Fax: .....

Vennligst fyll ut skjemaet og returner til:

Høgskolen i Harstad, 9480 Harstad
Tlf.: 77 05 81 00 Fax: 77 05 81 01

Visste du at...

... Høgskolen i Harstad med sine ca 1.000 studenter er blant landets minste høgskoler. Et godt studiemiljø og en uformell tone med nærhet og god oppfølging av den enkelte student preger skolen. Ved årsskiftet 1996/97 flyttet vi inn i nye lokaler som ligger idyllisk og sentralt plassert ved byens havnepromenade.

... våre to fagavdelinger - økonomi-/samfunnsfag og helse-/sosialfag - gir flere studiemuligheter blant ulike grunnutdanninger og videreutdanninger:

Grunnutdanninger:

- Varehandel og distribusjon
- Økonomi og administrasjon
- Reiseliv og turisme
- Engelsk grunnfag
- Statsvitenskap grunnfag
- Barnevernpedagogutdanning
- Sykepleierutdanning
- Vernepleierutdanning

Videreutdanninger:

- Revisjon
- Internasjonal handel
- Ledelse og organisasjon
- Helse- og sosialadministrasjon
- Rehabilitering
- Psykisk helsearbeid
- Reiseliv og turisme

... foruten ordinære undervisningsoppgaver og kurs påtar Høgskolen i Harstad seg også forsknings- og utredningsoppdrag for næringslivet og det offentlige. Våre ca. 60 fagansatte innehar høy kompetanse og dekker et bredt faglig spekter: Økonomi/administrasjon, sosialøkonomi, ledelse/organisasjon, statistikk, statsvitenskap, sosialantropologi, sosiologi, engelsk, matematikk, pedagogikk, spesialpedagogikk, vernepleie, psykologi, sykepleievitenskap, jus.

Besøksadresse: Havnegata 5, 9405 Harstad

Postadresse: 9480 Harstad

Telefon 77 05 81 00. Telefaks 77 05 81 01

Internett: <http://www.hih.no>

